

ประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการจัดระบบองค์กรของผู้ขอรับใบอนุญาต
เป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับกรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร
: สำหรับหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๕ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๗

ตามที่ได้มีประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการจัดระบบองค์กรของผู้ขอรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับกรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร : สำหรับหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๕ ไปแล้ว นั้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑ (๑) ของประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ จึงให้เพิ่มเติมภาคผนวกสำหรับหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่แนบท้ายประกาศนี้ เป็นภาคผนวกแนบท้ายหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตามประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการจัดระบบองค์กรของผู้ขอรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับกรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร : สำหรับหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๕

ประกาศ ณ วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗

ศักดิ์ชัย ศรีบุญเชื้อ

เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

ภาคผนวก
หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 1 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (มกษ. 9001-2556)

2. ข้อกำหนด

2.1 ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อทางตรงหรือรุนแรงต่อพืชอาหาร ทำให้ผลิตผลไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรือคุณภาพไม่เหมาะสมต่อการบริโภค และ/หรือ ทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตรายจากการทำงานหรือสุขภาพ และ/หรือ เป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อพืชอาหาร ทำให้ผลิตผลมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรืออาจทำให้คุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรืออาจทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือผู้ปฏิบัติงานอาจได้รับอันตรายในการทำงานหรือมีความเสี่ยงต่อสุขภาพ

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชอาหาร

3. เกณฑ์การตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.2.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2.2 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของข้อกำหนดรองทั้งหมด
กรณีการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป ต้องแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. น้ำ (1) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก	1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล กรณีที่แหล่งน้ำมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายกรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้	ข้อกำหนดหลัก
	1.3 เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดรอง
	1.4 น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องมีคุณภาพที่ไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	1.5 มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความ ต้องการของพืช และความชื้นของดิน	ข้อเสนอแนะ
	1.6 มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมเพื่อลดการ สูญเสียน้ำ และลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ	ข้อเสนอแนะ
	1.7 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้ งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่าง ๆ เพื่อลด ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของ พื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ	ข้อกำหนดตรง
	1.8 บำรุงรักษาระบบการให้น้ำและดูแลให้มี ประสิทธิภาพอยู่เสมอ	ข้อเสนอแนะ
	1.9 แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ไม่ควรเป็น แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ
	1.10 มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ
	1.11 เลือกแหล่งปลูกที่มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพ	ข้อเสนอแนะ
(2) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก ระบบไฮโดรโปนิก (hydroponic)	1.12 เปลี่ยนน้ำอย่างสม่ำเสมอสำหรับพืชที่ปลูก ในระบบไฮโดรโปนิก หรือถ้ามีการนำน้ำกลับมา ใช้ใหม่ ให้มีระบบการลดปริมาณการปนเปื้อน ของจุลินทรีย์ และ/หรือสารเคมี	ข้อกำหนดหลัก
	1.13 บำรุงรักษาระบบการให้น้ำให้สะอาดตาม ความเหมาะสมเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของ จุลินทรีย์	ข้อกำหนดหลัก
(3) น้ำที่ใช้ในการจัดการ หลังการเก็บเกี่ยว	1.14 น้ำสำหรับใช้ในการจัดการหลังการเก็บ เกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือ เทียบเท่า โดยให้ความสำคัญกับปัญหาการ ปนเปื้อนเป็นพิเศษในกรณี ดังต่อไปนี้ - น้ำที่จะไปสัมผัสส่วนของผลิตผลที่ บริโภคได้ - ผลิตผลที่มีคุณลักษณะทางกายภาพที่ทำให้ น้ำตกค้างอยู่ที่ผลิตผล เช่น ใบและพื้นผิวที่ไม่เรียบ	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
2. พื้นที่ปลูก	2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล กรณีที่พื้นที่มีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์ดิน โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้	ข้อกำหนดหลัก
	2.3 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ	ข้อกำหนดรอง
	2.4 หากใช้สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินหรือวัสดุปลูก ให้บันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราส่วนและวิธีใช้ และชื่อผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	2.5 พื้นที่ปลูกใหม่ไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากมีผลกระทบต้องมีการจัดการในการลด หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น	ข้อกำหนดรอง
	2.6 วางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผล และสุขภาพความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	ข้อกำหนดรอง
	2.7 ดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกพืชเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน	ข้อเสนอแนะ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	2.8 ปลุกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และ ไม่มีความเสี่ยงที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม	ข้อเสนอแนะ
	2.9 จัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำ แปลงปลูก โดยระบุชื่อเจ้าของพื้นที่ปลูก สถานที่ ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อ ที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผัง แปลงปลูก ชนิดพืชและพันธุ์ที่ปลูก	ข้อกำหนดรอง
	2.10 จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่าง น้อย 2 ปี	ข้อเสนอแนะ
	2.11 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตาม ข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.1 หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรม วิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรม วิชาการเกษตร หยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการ เก็บเกี่ยวตามเวลาที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้ วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด หรือให้ เป็นไปตามคำแนะนำของทางราชการ กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตาม คำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตผล โดยห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือ ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้าง และเก็บผลการ วิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน กรณีผลการวิเคราะห์สารพิษตกค้างมี ปริมาณตกค้างสูงสุดเกินค่ามาตรฐานหรือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ตรวจสอบหาสาเหตุของ ปัญหา และดำเนินการแก้ไขหรือป้องกันการเกิด ซ้ำ รวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.2 ห้ามใช้หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม	ข้อกำหนดหลัก
	3.3 กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือให้ใช้ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า	ข้อกำหนดหลัก
	3.4 มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้ หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้า	ข้อแนะนำ
	3.5 เลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ข้อกำหนดรอง
	3.6 ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง	ข้อแนะนำ
	3.7 ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	ข้อแนะนำ
	3.8 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง	ข้อกำหนดรอง
	3.9 จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิด และสามารถควบคุมการหยิบใช้ได้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์ และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.10 จัดเก็บสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตร ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผลและสิ่งแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ
	3.11 ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม	ข้อกำหนดหลัก
	3.12 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดรอง
	3.13 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุ ต้องเก็บในสถานที่เฉพาะและทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดรอง
	3.14 บันทึกหรือจัดทำบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เก็บไว้ในสถานที่เก็บ	ข้อเสนอแนะ
	3.15 ผู้ปฏิบัติงาน และ/หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง โดยต้องรู้จักศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก
	3.16 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	ข้อกำหนดรอง
	3.17 ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องสวมเสื้อผ้าให้มิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้า เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ	ข้อกำหนดรอง
	3.18 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา รวมถึงต้องระวังละอองฟุ้งกระจายไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.19 ผู้พ้นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังการพ่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่น ต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ	ข้อกำหนดรอง
	3.20 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุอย่างครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทิชชู่ ฯลฯ	ข้อแนะนำ
	3.21 มีเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติการณ์ที่มีอุบัติเหตุหรือเหตุฉุกเฉินแสดงไว้ให้เห็นชัดเจนในบริเวณเก็บสารเคมี	ข้อแนะนำ
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	4.1 มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับ หรือข้อมูลจากทางราชการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพืชนั้นๆ หรือข้อมูลจากคู่ค้า เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอนที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย และ/หรือคุณภาพของผลผลิต และ/หรือสิ่งแวดล้อม และ/หรือสุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ
(1) แผนควบคุมการผลิต		
(2) ปัจจัยการผลิต	4.2 จัดทำรายการและบันทึกข้อมูลปัจจัยการผลิต แหล่งที่มา และรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ ปุ๋ย ธาตุอาหารเสริม วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิตพร้อมทั้งระบุรายการ ปริมาณ วัน/เดือน/ปีที่จัดซื้อ	ข้อแนะนำ
- เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์	4.3 เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ ต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบ	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	แหล่งที่มาและประวัติของเมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ได้	
	4.4 ไม่ปลูกพืชชนิดที่มาจากเมล็ดพันธุ์ หรือ ต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ ที่เป็นพืชต่อการ บริโภค ยกเว้นมีข้อแนะนำในการบริโภคที่ ถูกต้อง	ข้อแนะนำ
	4.5 หากมีการคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วย วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและ อัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนตาม กฎหมาย และบันทึกข้อมูลไว้	ข้อกำหนดตรง
- ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน	4.6 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสาร ปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนทั้ง ในด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพสู่ผลิตผลใน ระดับที่จะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยใช้ ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรม วิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ข้อกำหนดตรง
	4.7 หากเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองใน ฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือ ย่อยสลายโดยสมบูรณ์ หรือผ่านกระบวนการอื่น อย่างเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ ให้ บันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาทำ ปุ๋ยอินทรีย์	ข้อกำหนดตรง
	4.8 ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย	ข้อกำหนดหลัก
	4.9 พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้าย ปุ๋ยและสาร ปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้อง แยกเป็นสัดส่วนและอยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการ ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกพืชอาหารและแหล่งน้ำ	ข้อกำหนดตรง
	4.10 ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกในอัตรา ตามคำแนะนำบนฉลาก	ข้อแนะนำ
	4.11 กรณีปลูกพืชในระบบไฮโดรโปนิก ต้องมี การเฝ้าระวังและบันทึกข้อมูลการใช้สารละลาย ธาตุอาหารพืช	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
(3) เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร	4.12 จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	ข้อเสนอแนะ
	4.13 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย และง่ายต่อการนำไปใช้งาน	ข้อเสนอแนะ
	4.14 ตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน	ข้อเสนอแนะ
	4.15 ตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน เช่น หัวฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร อย่างน้อยปีละครั้ง หากพบว่ามี ความคลาดเคลื่อนต้องปรับปรุงซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานเมื่อนำมาใช้งาน	ข้อกำหนดรอง
	4.16 ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลิตภัณฑ์ทุกครั้งก่อนการใช้งานและหลังใช้งานเสร็จแล้ว	ข้อเสนอแนะ
(4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต	4.17 มีการจัดการระบบการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรงตามข้อกำหนดของลูกค้า	ข้อกำหนดรอง
(5) การกำจัดของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต	4.18 ส่วนของพืชที่มีโรคเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ
	4.19 แยกประเภทของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตให้ชัดเจน รวมทั้งมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน รวมถึงมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต	ข้อเสนอแนะ
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.1 ต้องเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของลูกค้า	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.2 การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค	ข้อกำหนดหลัก
	5.3 คัดแยกผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพออก หากมีการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดของผลิตผลตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กำหนดสำหรับผลิตผลแต่ละชนิดหรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	ข้อกำหนดรอง
	5.4 ใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะเพื่อป้องกันการชำรุดหรือเป็นรอยตำหนิของผลิตผลเนื่องจากการเก็บเกี่ยว	ข้อแนะนำ
	5.5 ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลิตผลที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	ข้อกำหนดรอง
	5.6 แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจนจากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดรอง
	5.7 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	5.8 ดูแลรักษาอุปกรณ์และภาชนะบรรจุให้สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผล และตรวจสอบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน	ข้อแนะนำ
	5.9 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุ ให้เป็นสัดส่วน โดยแยกออกจากวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือสารเคมีอื่นๆ ปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน และให้มีการป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์พาหะนำโรค	ข้อกำหนดรอง
	5.10 จัดแยกผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลที่มีคุณภาพ รวมถึงมีแผนการใช้ประโยชน์จาก	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	ผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ แคละตรวจสอบการคละปนของผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ	
	5.11 สถานที่ที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้องมีโครงสร้างที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากการปนเปื้อนในผลิตผล	ข้อแนะนำ
	5.12 หากพบความเสี่ยงในการปนเปื้อนอันตรายทางกายภาพจากอุปกรณ์และเครื่องมือ ให้มีมาตรการป้องกัน	ข้อแนะนำ
	5.13 ป้องกันสัตว์เลื้อยคลานไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรค ให้มีมาตรการป้องกัน	ข้อกำหนดรอง
	5.14 หากมีการใช้เหยื่อหรือกับดักเพื่อกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้อ ต้องจัดวางในบริเวณที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่ผลิตผล ภาชนะบรรจุ และวัสดุ รวมถึงให้มีการบันทึกข้อมูล	ข้อกำหนดรอง
6. การพักผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา	6.1 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลิตผล และ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพของผลิตผล	ข้อกำหนดรอง
	6.2 ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน	ข้อกำหนดรอง
	6.3 ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร หรือปุ๋ย หรือสารปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ในกรณีที่ไม่สามารถแยกพาหนะในการขนย้ายหรือขนส่งได้ ต้องทำความสะอาดพาหนะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว รวมถึงมีการบันทึกการใช้พาหนะขนส่ง	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	6.4 เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขึ้นต้นเพื่อการขนถ่ายผลิตผลภายในพื้นที่แปลงปลูกไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุที่เหมาะสม มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี	ข้อเสนอแนะ
	6.5 การจัดวางผลิตผลในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในแปลงปลูกต้องเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่ผลิตผลจากการขูดขีดหรือการกระแทก รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องมาจากความร้อนและแสงแดด	ข้อกำหนดรอง
	6.6 การขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคได้	ข้อเสนอแนะ
	6.7 กรณีผลิตผลที่เสื่อมคุณภาพง่ายต้องมีการดูแลและป้องกันที่เหมาะสมก่อนการขนส่ง	ข้อกำหนดรอง
	6.8 พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผล	ข้อเสนอแนะ
	6.9 ให้ขนส่งผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือหลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้ว	ข้อเสนอแนะ
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	7.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจหรือได้รับการฝึกอบรมสุขลักษณะส่วนบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.2 ผู้ที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผล	ข้อกำหนดหลัก
	7.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลิตผล	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	7.4 กรณีผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ เพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์	ข้อเสนอแนะ
	7.5 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ข้อกำหนดตรง
	7.6 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน	ข้อเสนอแนะ
	7.7 จัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ข้อเสนอแนะ
	7.8 เจ้าของฟาร์มและผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ข้อเสนอแนะ
8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ (1) เอกสารและบันทึกข้อมูล	8.1 มีบันทึกข้อมูลการใช้น้ำที่มีรายละเอียดต่างๆ เช่น ชนิดพืช วันที่ สถานที่ และปริมาณน้ำใช้ หรือระยะเวลาให้น้ำ (ข้อกำหนดข้อ 1.5 และ 1.6)	ข้อเสนอแนะ
	8.2 มีบันทึกข้อมูลการใช้สารเคมีฆ่าเชื้อในดิน (ข้อกำหนดข้อ 2.4)	ข้อกำหนดหลัก
	8.3 มีบันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก (ข้อกำหนดข้อ 2.9)	ข้อกำหนดตรง
	8.4 มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตรา และวิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน (ข้อกำหนดข้อ 3.1)	ข้อกำหนดหลัก
	8.5 มีบันทึกข้อมูล/หลักฐานการได้มาของวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร และมีบันทึกรายชื่อวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่จัดเก็บ (ข้อกำหนดข้อ 3.4 และ 3.14)	ข้อเสนอแนะ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.6 มีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการได้มาและการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เช่น วันที่ ชนิด ปริมาณ อัตราที่ใช้ วิธีการใช้ ช่วงระยะเวลาของการปลูกพืชที่มีการใช้ปุ๋ย และชื่อผู้ปฏิบัติงาน (ข้อกำหนดข้อ 4.2)	ข้อแนะนำ
	8.7 มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล (ข้อกำหนดข้อ 5.2)	ข้อกำหนดหลัก
	8.8 มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผลิตผล (ข้อกำหนดข้อ 5.3 และ 5.10)	ข้อแนะนำ
	8.9 มีบันทึกข้อมูลการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้อ (ข้อกำหนดข้อ 5.14)	ข้อกำหนดรอง
	8.10 มีบันทึกข้อมูลการใช้พาหะขนส่ง (ข้อกำหนดข้อ 6.3)	ข้อกำหนดรอง
	8.11 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม และ/หรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสอบสุขภาพ และ/หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ข้อกำหนดข้อ 7.1, 7.5, 7.7 และ 7.8)	ข้อกำหนดรอง
	8.12 จัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ รวมทั้งมีการบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล	ข้อแนะนำ
	8.13 มีการจัดเก็บเอกสาร และ/หรือ บันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบและการนำมาใช้	ข้อแนะนำ
(2) การตามสอบและการทบทวนวิธีปฏิบัติ - การตามสอบ	8.14 ผลิตผลที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย ต้องมีการระบุรุ่น	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	ผลิตผล หรือดีดรหัส หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว ให้สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตผลได้	
	8.15 ในกรณีมีการจำหน่ายผลิตผล ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย	ข้อกำหนดรอง
	8.16 เก็บรักษาสันที่ข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกันหรือตามที่ผู้ประกอบการหรือประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและเรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้	ข้อกำหนดรอง
	8.17 กรณีพบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ต้องแยกผลิตผลและป้องกันไม่ให้นำไปจำหน่าย หากพบหลังจากจำหน่ายแล้วให้รีบแจ้งผู้ซื้อผลิตผลทันที	ข้อแนะนำ
	8.18 กรณีที่พบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ให้สืบหาสาเหตุและหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก และให้มีการบันทึกข้อมูล	ข้อแนะนำ
- การทบทวนวิธีปฏิบัติ	8.19 ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มั่นใจในกระบวนการผลิตและปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงเก็บบันทึกข้อมูลการทบทวนและแก้ไขไว้	ข้อแนะนำ
	8.20 มีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง และเก็บบันทึกข้อมูลการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนไว้	ข้อแนะนำ

ภาคผนวก
หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 2 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวโพดหวาน

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวโพดหวาน (มกษ. 2506-2556)

2. ข้อกำหนด

2.1 ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวโพดหวาน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงหรือรุนแรงต่อข้าวโพดหวาน ทำให้ผลิตผลไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรือคุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรือทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตรายจากการทำงานหรือสุขภาพ และ/หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อข้าวโพดหวาน ทำให้ผลิตผลมีความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรืออาจทำให้คุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรืออาจทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือผู้ปฏิบัติงานอาจได้รับอันตรายในการทำงานหรือมีความเสี่ยงต่อสุขภาพ

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตข้าวโพดหวาน

3. เกณฑ์ตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของข้อกำหนดรองทั้งหมด กรณีการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป ต้องแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวโพดหวานให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. น้ำ (1) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก	1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผลที่กระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค กรณีที่แหล่งน้ำมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งตัวอย่างน้ำให้ห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน และเก็บผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย 2 ปี	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐาน หรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้	ข้อกำหนดหลัก
	1.3 เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและในช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมมีความเสี่ยงต่อการนำน้ำไปใช้ในการผลิต โดยส่งตัวอย่างน้ำให้ห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน และเก็บผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย 2 ปี	ข้อกำหนดรอง
	1.4 น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องมีคุณภาพที่ไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	1.5 มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของข้าวโพดหวาน และความชื้นของดิน	ข้อเสนอแนะ
	1.6 มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสม เพื่อลดการสูญเสีย น้ำและความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ	ข้อเสนอแนะ
	1.7 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ	ข้อกำหนดรอง
	1.8 บำรุงรักษาระบบการให้น้ำ และดูแลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	ข้อเสนอแนะ
	1.9 แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ
	1.10 มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม	ข้อเสนอแนะ
	1.11 เลือกแหล่งปลูกที่มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้ในการผลิตข้าวโพดหวานให้มีคุณภาพ	ข้อเสนอแนะ
(2) น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	1.12 กรณีจำเป็นต้องใช้น้ำสำหรับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว น้ำต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า	ข้อกำหนดหลัก
2. พื้นที่ปลูก	2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผลที่กระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค กรณีที่พื้นที่มีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายให้วิเคราะห์ดิน โดยส่งตัวอย่างดินให้ห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย 2 ปี	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้	ข้อกำหนดหลัก
	2.3 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน โดยส่งตัวอย่างดินให้ห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย 2 ปี	ข้อกำหนดรอง
	2.4 หากมีการใช้สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดิน เพื่อกำจัดศัตรูพืชในดินและวัสดุปลูก ให้บันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราส่วนและวิธีใช้ และชื่อผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย 2 ปี	ข้อกำหนดหลัก
	2.5 พื้นที่ปลูกใหม่ไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากมีผลกระทบต้องมีมาตรการในการลดหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น	ข้อกำหนดรอง
	2.6 วางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยของอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผล และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	ข้อกำหนดรอง
	2.7 ดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกข้าวโพดหวาน ป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน	ข้อแนะนำ
	2.8 ปลูกข้าวโพดหวานให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และไม่มีความเสี่ยงที่ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม	ข้อแนะนำ
	2.9 จัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยระบุชื่อเจ้าของพื้นที่ปลูก สถานที่ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อ ที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังแปลงปลูกและพันธุ์ที่ปลูก	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	2.10 จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี	ข้อแนะนำ
	2.11 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก
	3.1 หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร หยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด หรือให้เป็นไปตามคำแนะนำของทางราชการ กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตผลโดยส่งตัวอย่างให้ห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้างและเก็บผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐานอย่างน้อย 2 ปี กรณีมีสารพิษตกค้างในผลิตผลเกินค่ามาตรฐานหรือค่าที่กฎหมายกำหนด ให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา และดำเนินการแก้ไขหรือป้องกันการเกิดซ้ำ รวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้	ข้อกำหนดหลัก
	3.2 ห้ามใช้ หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม	ข้อกำหนดหลัก
	3.3 กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือให้ใช้ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า	ข้อกำหนดหลัก
	3.4 มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่อนุญาต และ/หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้า	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.5 เลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ หัวฉีด รวมทั้งวิธีการพ่นที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ข้อกำหนดตรง
	3.6 ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง	ข้อแนะนำ
	3.7 มีการใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	ข้อแนะนำ
	3.8 ปิดภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนหรือถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลที่ภาชนะบรรจุใหม่ให้ครบถ้วนถูกต้องตามฉลากเดิม	ข้อกำหนดตรง
	3.9 จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ ในสถานที่เฉพาะให้เป็นสัดส่วน และควบคุมการนำไปใช้ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิด โดยไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อผลิตผลและไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล	ข้อกำหนดตรง
	3.10 จัดเก็บสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตร ให้เก็บเป็นสัดส่วนเพื่อป้องกันการปนเปื้อนต่อผลิตผลและสิ่งแวดล้อม	ข้อแนะนำ
	3.11 ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อม	ข้อกำหนดหลัก
	3.12 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้ว ต้องทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดตรง
	3.13 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่	ข้อกำหนดตรง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	เสื่อมสภาพหรือหมดอายุ ต้องเก็บในสถานที่เฉพาะ และทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง	
	3.14 จัดทำรายการหรือบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยระบุแหล่งที่มา รายละเอียดเฉพาะของวัตถุอันตรายทางการเกษตร รวมทั้งปริมาณ วัน/เดือน/ปีที่จัดซื้อ และบันทึกข้อมูลไว้	ข้อกำหนดหลัก
	3.15 ผู้ปฏิบัติงาน และ/หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง โดยต้องรู้จักศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก
	3.16 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	ข้อกำหนดรอง
	3.17 ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องสวมเสื้อผ้ามิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ อย่างเหมาะสม ได้แก่ หน้ากาก หรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้า เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ	ข้อกำหนดรอง
	3.18 ผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอยู่เหนือลม และพ่นสารเคมีตามทิศทางลม รวมถึงต้องระวังละอองฟุ้งกระจายไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม	ข้อกำหนดรอง
	3.19 ผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำสระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่นสารต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ	ข้อกำหนดรอง
	3.20 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุอย่างครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทราย ฯลฯ	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.21 มีเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติกรณที่มีอุบัติเหตุหรือเหตุฉุกเฉินแสดงไว้ให้เห็นชัดเจนในบริเวณเก็บสารเคมี	ข้อแนะนำ
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (1) แผนควบคุมการผลิต	4.1 มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ผลิตผลตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือใช้ข้อมูลจากงานวิจัยซึ่งเป็นที่ยอมรับ หรือข้อมูลจากทางราชการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านข้าวโพดหวาน หรือข้อมูลจากคู่ค้า เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอนที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย และ/หรือคุณภาพของผลิตผล และ/หรือสิ่งแวดล้อม และ/หรือสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	ข้อกำหนดรอง
(2) ปัจจัยการผลิต - เมล็ดพันธุ์	4.2 เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ตรงตามพันธุ์ โดยใช้พันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวโพดหวานปราศจากศัตรูพืช และมีคุณภาพตามมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และบันทึกข้อมูลไว้	ข้อกำหนดหลัก
	4.3 กรณีมีการคลุกเมล็ดพันธุ์เพิ่มเติมด้วยสารป้องกันเชื้อราและแมลงในดิน ให้เป็นไปตามวิธีการและอัตราที่แนะนำบนฉลากของวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย และบันทึกข้อมูลไว้	ข้อแนะนำ
	4.4 ทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์ในทรายก่อนปลูก หากความงอกต่ำกว่า 85% ไม่ให้ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ และบันทึกข้อมูลผลการทดสอบไว้	ข้อแนะนำ
- ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน	4.5 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนทั้งในด้าน	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	จุลินทรีย์ เคมี่ และกายภาพ สู่ผลิตผลในระดับที่จะ ทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยใช้ปุ๋ยหรือสาร ปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
	4.6 หากเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ย อินทรีย์ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดย สมบูรณ์ หรือกระบวนการอื่นอย่างเพียงพอที่จะไม่ทำ ให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ ให้บันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการ วัน/เดือน/ปี และช่วงเวลาทำปุ๋ยอินทรีย์	ข้อกำหนดรอง
	4.7 ไม่ใช่สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย	ข้อกำหนดหลัก
	4.8 พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสาร ปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วนและอยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการ ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ	ข้อกำหนดรอง
	4.9 ใช้ปุ๋ยชนิดที่เหมาะสมต่อข้าวโพดหวานในอัตรา ตามคำแนะนำบนฉลาก	ข้อแนะนำ
	4.10 จัดทำรายการปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน โดย ระบุแหล่งที่มา รายการ ปริมาณ วัน/เดือน/ปีที่ จัดซื้อ และบันทึกข้อมูล	ข้อแนะนำ
- เครื่องมือและอุปกรณ์ การเกษตร	4.11 จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมและ เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ
	4.12 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและ อุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย และง่าย ต่อการนำไปใช้งาน	ข้อแนะนำ
	4.13 เครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้มีการตรวจสอบ ประสิทธิภาพก่อนใช้งานทุกครั้ง รวมถึงตรวจสอบ ความปลอดภัยของเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	4.14 เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน ต้องมีการสอบเทียบความเที่ยงตรง อย่างน้อยปีละครั้ง พร้อมบันทึกผล หากพบว่ามีความคลาดเคลื่อน ต้องปรับปรุง ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานเมื่อนำมาใช้งาน	ข้อกำหนดรอง
	4.15 มีการทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลิตผลทุกครั้งก่อนการใช้งานและหลังใช้งานเสร็จแล้ว ก่อนนำไปเก็บ	ข้อแนะนำ
- การจัดการในขั้นตอนการผลิต	4.16 มีการจัดการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรงตามข้อกำหนดของคู่ค้า	ข้อกำหนดรอง
	4.17 ใช้ระยะปลูกเหมาะสมตามคำแนะนำของแต่ละพันธุ์	ข้อแนะนำ
	4.18 ไม่ปลูกข้าวโพดหวานใกล้เคียงกับข้าวโพดชนิดอื่น หรือข้าวโพดหวานต่างชนิดกันถ้าจำเป็นต้องปลูก ให้มีระยะเวลาปลูกห่างกันอย่างน้อย 3 สัปดาห์	ข้อกำหนดรอง
	4.19 ให้น้ำข้าวโพดหวานในกรณีที่ดินมีความชื้นไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงระยะออกดอก และก่อนเก็บเกี่ยว	ข้อแนะนำ
	4.20 มีการสำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชในแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ และให้บันทึกข้อมูล	ข้อกำหนดหลัก
	4.21 มีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ด้วยวิธีที่เหมาะสมเมื่อสำรวจพบในปริมาณที่มีความเสียหายในระดับเศรษฐกิจ และให้บันทึกข้อมูล	ข้อกำหนดหลัก
	4.22 มีการจัดการวัชพืชในแปลงปลูกให้อยู่ในระดับที่ไม่มีผลเสียหายต่อการเจริญเติบโตของข้าวโพดหวาน	ข้อกำหนดรอง
- การกำจัดของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต	4.23 ส่วนของข้าวโพดหวานที่มีโรคเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	4.24 แยกประเภทของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตให้ชัดเจน รวมทั้งมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน รวมถึงให้มีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต	ข้อเสนอแนะ
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.1 เก็บเกี่ยวฝักข้าวโพดหวานในระยะที่เหมาะสมแก่การบริโภค ^{1/} หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	ข้อกำหนดหลัก
	5.2 คัดแยกผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพออก หากเกษตรกรมีการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดของผลิตผลตามข้อกำหนดใน มกษ. 1512 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้าวโพดหวาน หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	ข้อกำหนดรอง
	5.3 ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผลที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว	ข้อกำหนดรอง
	5.4 ใช้อุปกรณ์และภาชนะในการเก็บเกี่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพฝักและไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค และไม่ให้ผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	ข้อกำหนดหลัก
	5.5 แยกภาชนะในการบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจนจากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดรอง
	5.6 ไม่ใช้อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนกับผลิตผลโดยตรง	ข้อกำหนดหลัก
	5.7 ดูแลรักษาอุปกรณ์และภาชนะบรรจุให้สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนกับผลิตผล ตรวจสอบและบำรุงรักษาให้มีสภาพพร้อมใช้งาน	ข้อกำหนดรอง

^{1/} ข้าวโพดหวานในระยะที่เหมาะสมแก่การบริโภค เป็นฝักข้าวโพดที่มี total soluble solids ไม่น้อยกว่า 9 °Brix ปลายไหมเริ่มแห้ง เมื่อบีบเมล็ดจะมีของเหลวสีขาวขุ่นคล้ายน้ำมันหรือสีครีมไหลออกมา เมล็ดมีความนุ่มหรือกรอบเหมาะแก่การบริโภค ทั้งนี้ อายุการเก็บเกี่ยวของฝักข้าวโพดหวานขึ้นกับพันธุ์ แหล่งปลูก ฤดูปลูก และ/หรือสภาพภูมิอากาศ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.8 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุให้เป็นสัดส่วน โดยแยกออกจากสารเคมี ปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน และให้มีการป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์พาหะนำโรค	ข้อกำหนดตรง
	5.9 มีแผนการใช้ประโยชน์จากผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ และตรวจสอบการคละปนของผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพ	ข้อแนะนำ
	5.10 ป้องกันไม่ให้ข้าวโพดหวานที่เก็บเกี่ยวมาแล้วเสื่อมคุณภาพ	ข้อแนะนำ
	5.11 สถานที่ที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีโครงสร้างที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากการปนเปื้อนในผลิตผล	ข้อแนะนำ
	5.12 หากพบความเสี่ยงในการปนเปื้อนอันตรายทางกายภาพจากอุปกรณ์และเครื่องมือให้มีมาตรการป้องกัน	ข้อแนะนำ
	5.13 ป้องกันสัตว์เลื้อย และสัตว์พาหะไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะแปลงปลูก สถานที่คัดบรรจุและเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรคให้มีมาตรการป้องกัน	ข้อกำหนดตรง
6. การพักผลิตผล และการขนย้ายในแปลงปลูก	5.14 หากมีการใช้เหยื่อหรือกับดักเพื่อกำจัดสัตว์พาหะนำโรค ต้องจัดวางในบริเวณที่ไม่มีความเสี่ยงในการปนเปื้อนต่อผลิตผล ภาชนะบรรจุและวัสดุ รวมถึงให้มีการบันทึกข้อมูล	ข้อกำหนดตรง
	6.1 จัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย และ/หรือพักผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพของผลิตผล	ข้อกำหนดตรง
	6.2 ใช้วัสดุที่สะอาดปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน	ข้อกำหนดตรง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	6.3 การจัดวางผลิตผลในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในแปลงปลูกต้องเหมาะสม ไม่ทำให้เกิดการกระแทกกันระหว่างผลิตผล และการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องจากความร้อนและแสงแดด	ข้อกำหนดรอง
	6.4 เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขั้นต้น เพื่อการขนถ่ายผลิตผลภายในพื้นที่แปลงปลูกไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุที่เหมาะสม	ข้อแนะนำ
	6.5 ไม่ใช้พาหนะที่ขนส่งหรือขนส่งวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือปุ๋ยในการขนย้ายหรือขนส่งผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ในกรณีที่ไม่สามารถแยกพาหนะในการขนย้ายหรือขนส่งได้ต้องมีการทำความสะอาดพาหนะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว รวมถึงมีการบันทึกการใช้พาหนะขนส่ง	ข้อกำหนดรอง
	6.6 ขนส่งข้าวโพดหวานออกจากแปลงไปยังแหล่งรวบรวมหรือผู้รับซื้อโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ ข้าวโพดหวานที่ขนส่งออกจากแปลงไปยังแหล่งรวบรวมหรือผู้รับซื้อควรเป็นข้าวโพดหวานทั้งเปลือกหรือเป็นไปตามข้อกำหนดของคู่ค้า และการขนส่งข้าวโพดหวานเป็นระยะทางไกล ให้มีอุปกรณ์ที่ช่วยระบายความร้อนและถ่ายเทอากาศวางไว้ตามความเหมาะสม เช่น ท่อพีวีซีเจาะรู	ข้อกำหนดรอง
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	7.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรมสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.2 ผู้ที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผล	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	7.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลิตผล	ข้อกำหนดตรง
	7.4 กรณีผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ เพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผล	ข้อแนะนำ
	7.5 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ข้อกำหนดตรง
	7.6 เจ้าของฟาร์ม จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ
	7.7 เจ้าของฟาร์ม จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ
	7.8 เจ้าของฟาร์ม และผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ข้อแนะนำ
8. การบันทึกข้อมูล		
(1) เอกสารและบันทึกข้อมูล	8.1 กรณีที่มีความเสี่ยง มีบันทึกข้อมูลผลการตรวจสอบการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในน้ำและดิน (ข้อกำหนดข้อ 1.1 และ 2.1)	ข้อกำหนดหลัก
	8.2 มีบันทึกข้อมูลผลการตรวจสอบการปนเปื้อนในน้ำและดิน ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและในช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมมีความเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต (ข้อกำหนดข้อ 1.3 และ 2.3)	ข้อกำหนดตรง
	8.3 มีบันทึกรายละเอียดแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ (ข้อกำหนดข้อ 4.2)	ข้อกำหนดหลัก
	8.4 มีบันทึกข้อมูลผลการทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์ (ข้อกำหนดข้อ 4.4)	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.5 มีบันทึกข้อมูลหรือหลักฐานการได้มาของวัตถุอันตรายทางการเกษตร (ข้อกำหนดข้อ 3.14)	ข้อกำหนดหลัก
	8.6 มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ รวมถึงสารเคมีที่ใช้รมหรือราดดิน อย่างน้อยให้ระบุชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราและวิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน (ข้อกำหนดข้อ 2.4, 3.1 และ 4.3)	ข้อกำหนดหลัก
	8.7 มีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการได้มาของปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน (ข้อกำหนดข้อ 4.10)	ข้อแนะนำ
	8.8 มีบันทึกข้อมูลการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยระบุวิธีการ วัน/เดือน/ปี และช่วงเวลาที่ทำ(ข้อกำหนดข้อ 4.6)	ข้อกำหนดรอง
	8.9 มีบันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก (ข้อกำหนดข้อ 2.9)	ข้อกำหนดรอง
	8.10 มีบันทึกข้อมูลการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช (ข้อกำหนดข้อ 4.20)	ข้อกำหนดหลัก
	8.11 มีบันทึกข้อมูลการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (ข้อกำหนดข้อ 4.21)	ข้อกำหนดหลัก
	8.12 มีบันทึกข้อมูลการกำจัดสัตว์พาหะนำโรค (ข้อกำหนดข้อ 5.14)	ข้อกำหนดรอง
	8.13 มีบันทึกข้อมูล และ/หรือหลักฐานผลการตรวจสอบสุขภาพ (ข้อกำหนดข้อ 7.5)	ข้อกำหนดรอง
	8.14 มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงาน (ข้อกำหนดข้อ 7.1)	ข้อแนะนำ
	8.15 มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรมความรู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน และ/หรือความรู้ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเจ้าของฟาร์มและผู้ปฏิบัติงาน (ข้อกำหนดข้อ 7.7 และ 7.8)	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.16 จัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ รวมทั้งมีการบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล	ข้อเสนอแนะ
	8.17 มีการจัดเก็บเอกสาร และ/หรือบันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบและการนำมาใช้	ข้อเสนอแนะ
(2) การตามสอบและการทบทวนวิธีปฏิบัติ - การตามสอบ	8.18 ผลิตผลที่อยู่ระหว่างการขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย ต้องมีการระบุรุ่นผลิตผล หรือติดรหัส หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว ให้สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตผลได้ กรณีมีการจำหน่ายผลิตผล ให้มีการบันทึกปริมาณผลิตผลที่เก็บเกี่ยวได้ในแต่ละรุ่น และข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย	ข้อกำหนดรอง
	8.19 เก็บรักษาสังเกตการณ์ข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่ผู้ประกอบการ หรือประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและเรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้	ข้อกำหนดรอง
	8.20 กรณีพบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ต้องแยกเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีปัญหาและไม่ให้นำไปจำหน่ายเพื่อบริโภคเป็นอาหาร หากพบหลังจากจำหน่ายแล้วให้รีบแจ้งผู้ซื้อผลิตผลทันที	ข้อเสนอแนะ
	8.21 กรณีที่พบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ให้สืบหาสาเหตุและ	ข้อเสนอแนะ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	หาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก และให้มีการบันทึกข้อมูล	
- การทบทวนวิธีปฏิบัติ	8.22 มีการทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มั่นใจในกระบวนการผลิตและปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงเก็บบันทึกข้อมูลการทบทวนและแก้ไขไว้	ข้อเสนอแนะ
	8.23 มีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง และเก็บบันทึกข้อมูลการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนไว้	ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 3 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและการให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตหม่อนเพื่อผลิตผล (มกษ. 1003-2555)

2. ข้อกำหนด

2.1 ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดเพาะในถุง แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อตรงหรือรุนแรงต่อหม่อนเพื่อผลิตผล ทำให้ผลิตผลไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรือคุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรือทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตรายจากการทำงานหรือสุขภาพ และ/หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อหม่อนเพื่อผลิตผล ทำให้ผลิตผลมีความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรืออาจทำให้คุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรืออาจทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือผู้ปฏิบัติงานอาจได้รับอันตรายจากการทำงานหรือสุขภาพ

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล

3. เกณฑ์ตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของข้อกำหนดรองทั้งหมด กรณีการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป ต้องแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. แหล่งน้ำ	1.1 น้ำที่ใช้ทางการเกษตรต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 กรณีจำเป็นต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีความเสี่ยงต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการลดความเสี่ยงจากการปนเปื้อน และสามารถนำมาใช้ได้	ข้อกำหนดหลัก
	1.3 เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ในรอบการผลิตแต่ละปี ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อแนะนำ
	1.4 ควรตรวจติดตามคุณภาพน้ำที่นำมาใช้ทางการเกษตรอย่างสม่ำเสมอและบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ข้อแนะนำ
	1.5 แหล่งน้ำที่ใช้ไม่ควรเกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
2. พื้นที่ปลูก	2.1 เป็นพื้นที่ที่ไม่มีประวัติการใช้งานที่เสี่ยงต่อการสะสมของวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่อาจปนเปื้อนสู่ผลิตผล ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์ดิน โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีการลดความเสี่ยงของการปนเปื้อนสู่ผลิตผล	ข้อกำหนดหลัก
	2.3 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีสภาวะเสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในผลิตผล กรณีที่มีความเสี่ยงให้สุ่มตรวจ การปนเปื้อนในผลหม่อน	ข้อกำหนดหลัก
	2.4 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อวางแผนการจัดการธาตุอาหารได้อย่างถูกต้อง	ข้อกำหนดรอง
	2.5 เลือกพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง หรือมีการจัดการ เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมขัง	ข้อกำหนดรอง
	2.6 ควรเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี	ข้อแนะนำ
	2.7 พื้นที่ปลูกควรมีหน้าดินลึกมากกว่า 30 cm (เซนติเมตร) และความเป็นกรด-เบส (pH) ของดินอยู่ระหว่าง 5.5 ถึง 6.5	ข้อแนะนำ
	2.8 ไม่ควรเป็นพื้นที่ที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม	ข้อแนะนำ
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.1 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชนิดศัตรูพืชของหม่อน	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.2 มีการเฝ้าระวังศัตรูพืชตั้งแต่เริ่มปลูก หากตรวจพบศัตรูพืชในปริมาณที่จะเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ให้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้นอย่างเหมาะสมตามคำแนะนำของทางราชการ	ข้อกำหนดหลัก
	3.3 กรณีที่มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เบื้องต้นในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดหลัก
	3.4 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ ต้องขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย มีเลขทะเบียนวัตถุอันตราย และมีคำแนะนำให้ใช้กับหม่อน หรือศัตรูพืชที่สำรวจพบ	ข้อกำหนดหลัก
	3.5 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ และวิธีการใช้เป็นไปตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลหม่อน	ข้อกำหนดหลัก
	3.6 ห้ามใช้และมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายประเภทที่ 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม	ข้อกำหนดหลัก
	3.7 วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องมีการเก็บรักษาอย่างถูกต้อง วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุ ซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียว ให้ปิดฝาให้สนิท และเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุ ให้ระบุข้อมูลให้ถูกต้องแลครบถ้วน	ข้อกำหนดหลัก
	3.8 ภาชนะบรรจุที่ใช้หมดแล้วต้องมีวิธีการกำจัดอย่างถูกต้อง ปลอดภัย และระมัดระวังการปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำสาธารณะ	ข้อกำหนดหลัก
	3.9 มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้ หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้า	ข้อแนะนำ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
4. กระบวนการผลิต ก่อนการเก็บเกี่ยว		
4.1 ปัจจัยการผลิต	4.1.1 คัดเลือกต้นพันธุ์/ท่อนพันธุ์ตรงตามพันธุ์ที่ต้องการผลิต มีความแข็งแรง สมบูรณ์ ปลอดจากศัตรูพืช และผลิตจากแหล่งที่เชื่อถือได้ หรือมีบันทึกแหล่งที่มาของต้นพันธุ์/ท่อนพันธุ์	ข้อกำหนดหลัก
	4.1.2 ใช้พันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตผลหม่อน หรือเป็นพันธุ์แนะนำของหน่วยงานราชการ เช่น พันธุ์เชียงใหม่	ขอแนะนำ
	4.1.3 ปุ๋ยเคมีที่ใช้ต้องขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ข้อกำหนดหลัก
	4.1.4 ปุ๋ยอินทรีย์ที่จะนำมาใช้ ผ่านกระบวนการย่อยสลายโดยสมบูรณ์ เพื่อลดปริมาณเชื้อจุลินทรีย์	ขอแนะนำ
	4.1.5 ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และมีบันทึกหรือหลักฐานแสดงแหล่งที่มา	ขอแนะนำ
	4.1.6 มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับต้นหม่อน โดยเฉพาะในช่วงที่ให้ผลผลิต	ข้อกำหนดหลัก
4.2 การจัดการตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงก่อนการเก็บเกี่ยว	4.2.1 มีวิธีการบำรุงดินที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับพื้นที่ปลูกแต่ละแห่ง เช่น ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการ หรือตามคำวิเคราะห์ดิน และการปลูกพืชปุ๋ยสด	ข้อกำหนดรอง
	4.2.2 เตรียมดินพันธุ์/ท่อนพันธุ์ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง	ขอแนะนำ
	4.2.3 ใช้ระยะปลูกเหมาะสมตามคำแนะนำของทางราชการ	ขอแนะนำ
	4.2.4 ใช้วัสดุคลุมโคนต้นเพื่อลดการสูญเสียน้ำ	ขอแนะนำ
	4.2.5 ให้น้ำต้นหม่อนในกรณีที่ดินมีความชื้นไม่เพียงพอในระยะออกดอกและติดผล	ข้อกำหนดหลัก
	4.2.6 มีการจัดการวัชพืชในแปลงปลูกให้อยู่ในระดับที่ไม่มีผลเสียหายต่อการเจริญเติบโตของ	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	ต้นหม่อน หากมีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรเพื่อกำจัดวัชพืชต้องเป็นไปตามข้อ 3	
	4.2.7 ตัดแต่งต้นหม่อนตามคำแนะนำของราชการหรือตัดแต่งต้นหม่อนตามสภาพพื้นที่และแหล่งน้ำที่ใช้	คำแนะนำ
	4.2.8 มีการจัดการต้นหม่อนเพื่อให้ผลผลิตสูงและเก็บเกี่ยวง่าย เช่น โน้มกิ่ง	คำแนะนำ
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.1 อุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวและขนย้ายต้องสะอาด	ข้อกำหนดหลัก
	5.2 ภาชนะที่ใช้บรรจุผลหม่อนต้องแข็งแรง มีขนาดเหมาะสมกับปริมาณบรรจุที่ไม่ทำให้ผลหม่อนเสียหายจากการซ้อนทับกัน และสามารถระบายอากาศได้	ข้อกำหนดหลัก
	5.3 ไม่ใช้ภาชนะบรรจุผลหม่อนร่วมกับการใช้บรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือปุ๋ย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	5.4 อุปกรณ์และภาชนะที่ใช้มีปริมาณเพียงพอกับการปฏิบัติงาน และมีสภาพการใช้งานที่ไม่ส่งผลเสียหายต่อผลหม่อน	ข้อกำหนดหลัก
	5.5 เก็บเกี่ยวผลหม่อนด้วยวิธีที่เหมาะสม ไม่ทำให้คุณภาพเสียหาย จนมีผลกระทบต่อการเก็บรักษา	ข้อกำหนดหลัก
	5.6 เก็บเกี่ยวผลหม่อนโดยพิจารณาจากสีของผลตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ประโยชน์	คำแนะนำ
	5.7 ไม่เก็บผลหม่อนที่ร่วงหล่นลงพื้น	ข้อกำหนดหลัก
	5.8 ภาชนะบรรจุที่บรรจุผลหม่อนแล้วต้องไม่วางสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	5.9 ต้องป้องกันไม่ให้ผลหม่อนที่เก็บเกี่ยวมาแล้วถูกแสงแดดโดยตรง จนทำให้ผลหม่อนเสื่อมคุณภาพ	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
6. การเก็บรวบรวมและการขนย้ายผลิตผล (ในกรณีที่มีการขนส่งไปยังแหล่งรวบรวมผลหม่อน)	6.1 ขนย้ายผลหม่อนออกจากแปลงไปยังแหล่งรวบรวมโดยเร็ว	ข้อเสนอแนะ
	6.2 พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสะอาด และไม่ใช่ร่วมกับการขนย้ายวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือปุ๋ย กรณีที่จำเป็น ต้องแน่ใจว่ามีการทำความสะอาดอย่างเพียงพอ เพื่อลดความเสี่ยงจากการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	6.3 แหล่งรวบรวมผลหม่อนเพื่อรอซื้อขายหรือส่งมอบต้องมีการจัดการอย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	6.4 มีการจัดการสภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ แสง และการหมุนเวียนอากาศของแหล่งรวบรวมผลหม่อนที่ไม่ทำให้ผลหม่อนเสียหายหรือเสื่อมคุณภาพโดยเร็ว	ข้อกำหนดรอง
	6.5 ในกรณีที่มีการเก็บรักษาเพื่อรอการแปรรูปต้องเก็บผลหม่อนในสภาพที่เหมาะสมต่อการรักษาคุณภาพของผลหม่อน	ข้อกำหนดหลัก
7. สุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน	7.1 ผู้ปฏิบัติงานได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมและเพียงพอ หรือได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ข้อกำหนดรอง
	7.2 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการเก็บเกี่ยวและขนย้ายผลหม่อน	ข้อกำหนดหลัก
	7.3 ไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานที่ป่วยหรือเป็นโรคติดต่อหรือมีบาดแผล ปฏิบัติงานที่ต้องสัมผัสกับผลหม่อน	ข้อกำหนดหลัก
8. การบันทึกข้อมูล	8.1 มีบันทึกข้อมูล ดังนี้	
	8.1.1 ผลการตรวจสอบการปนเปื้อนในดินและน้ำ กรณีที่มีความเสี่ยง	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำ เช่น ความเป็นกรด-เบส และความกระด้างของน้ำ	ข้อเสนอแนะ
	8.1.3 ผลการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.1.4 การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร โดย ระบุชนิดศัตรูพืชที่ต้องการควบคุมหรือกำจัด ชนิดของวัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ใช้ ความ เข้มข้น วิธีการใช้ และวันที่ใช้	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.5 แหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต เช่น ดิน พันธุ์/ท่อนพันธุ์หม่อน และวัตถุดิบทรายทาง การเกษตร	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.6 แหล่งที่มาของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์	ข้อเสนอแนะ
	8.1.7 รายการวัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่มีไว้ใน ครอบครอง	ข้อเสนอแนะ
	8.1.8 ปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ในแต่ละวัน/ รุ่น	ข้อเสนอแนะ
	8.1.9 กรณีการเก็บรักษาเพื่อรอการแปรรูปต้อง บันทึกขั้นตอนและวิธีการเก็บรักษา	ข้อกำหนดหลัก
	8.2 เก็บรักษาสังเกตข้อมูลอย่างน้อย 2 ปี	ข้อกำหนดหลัก

ภาคผนวก
หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)
ภาคผนวก 4 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
เห็ดเพาะในถุง

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและการให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเห็ดเพาะในถุง (มกษ. 2504-2555)

2. ข้อกำหนด

2.1 ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดเพาะในถุง แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อเห็ดเพาะในถุง ทำให้ผลิตผลไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรือคุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรือทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตรายจากการทำงานหรือสุขภาพ และ/หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อเห็ดเพาะในถุง ทำให้ผลิตผลมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ/หรืออาจทำให้คุณภาพไม่เหมาะสมในการบริโภค และ/หรืออาจทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และ/หรือผู้ปฏิบัติงานอาจได้รับอันตรายจากการทำงานหรือสุขภาพ

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดเพาะในถุง

3. เกณฑ์ตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของข้อกำหนดรองทั้งหมด กรณีการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไปต้องแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดเพาะในถุงให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. แหล่งน้ำ	1.1 น้ำที่ใช้ทางการเกษตรต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 กรณีจำเป็นต้องใช้น้ำที่มีความเสี่ยงจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต้องมีหลักฐาน หรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ ทั้งนี้ให้มีการตรวจติดตาม (monitor) คุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ และบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.3 เก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจติดตามคุณภาพน้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดรอง
2. สถานที่ผลิตเห็ด 2.1 ข้อกำหนดทั่วไป	2.1.1 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในระดับที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานผลิตสารเคมี หรือวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย คอกปศุสัตว์ หรือพื้นที่ปลูกพืชที่มีการใช้วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
	2.1.2 แยกพื้นที่ที่ใช้เป็นโรงเรือนบ่มก้อนเชื้อเห็ด ออกจากโรงเรือนเปิดดอก	ข้อกำหนดหลัก
	2.1.3 ป้องกันการเข้าทำลายก้อนเชื้อเห็ดของศัตรูเห็ดและสัตว์พาหะ	ข้อกำหนดหลัก
	2.1.4 ดูแลและรักษาความสะอาด และจัดสัดส่วนพื้นที่ให้มีระยะช่องทางเดินที่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	2.1.5 พักใช้โรงเรือนบ่มก่อนเชื้อเห็ดและโรงเรือนเปิดดอก เพื่อทำความสะอาดและกำจัดศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดรอง
	2.1.6 ทำความสะอาดและตรวจเช็คอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เห็ดหลังใช้งาน	ข้อเสนอแนะ
	2.1.7 มีตารางกำหนดเวลาทำความสะอาดสถานที่ผลิตเห็ด และวัสดุอุปกรณ์	ข้อเสนอแนะ
2.2 โรงเรือนบ่มก่อนเชื้อเห็ด	2.2.1 มีสภาพแวดล้อมภายในโรงเรือนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเส้นใยเห็ด สามารถระบายอากาศได้	ข้อกำหนดหลัก
	2.2.2 พื้นเรียบ ระบายน้ำได้ดี และทำความสะอาดได้ง่าย เช่น พื้นปูน	ข้อกำหนดรอง
2.3 โรงเรือนเปิดดอก	2.3.1 มีสภาพภายในโรงเรือนเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ดแต่ละชนิด วัสดุที่ใช้ทำฝาผนังและหลังคาสามารถป้องกันการสูญเสียระดับความชื้นในโรงเรือนได้ อุณหภูมิ แสงสว่าง และการถ่ายเทอากาศภายในโรงเรือนเหมาะสมกับชนิดของเห็ด	ข้อกำหนดรอง
	2.3.2 พื้นเรียบ ระบายน้ำได้ดี และทำความสะอาดได้ง่าย เช่น พื้นปูน	ข้อกำหนดหลัก
	2.3.3 จัดวางก้อนเชื้อเห็ดต่อโรงเรือนให้เหมาะกับการเจริญเติบโตตามชนิดของเห็ด และสะดวกต่อการปฏิบัติงาน	ข้อเสนอแนะ
	2.3.4 ไม่มีเศษเห็ดและวัสดุเพาะตกค้าง ซึ่งอาจเป็นแหล่งสะสมของศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
3. การบริหารจัดการศัตรูเห็ดและสัตว์พาหะ		
3.1 ข้อกำหนดทั่วไป	3.1.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดหลัก
	3.1.2 ฝักระวังศัตรูเห็ดและสัตว์พาหะ โดยตรวจสอบการเข้าทำลายของศัตรูเห็ดและสัตว์พาหะอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดรอง
	3.1.3 ตรวจสอบและคัดแยกก้อนเชื้อเห็ดที่ปนเปื้อนศัตรูเห็ดออกมาทำลาย	ข้อกำหนดหลัก
	3.1.4 หากมีความจำเป็นต้องใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตผล	
3.2 โรงเรือนบ่มก่อนเชื้อเห็ด	3.2.1 ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรภายในโรงเรือนบ่มก่อนเชื้อเห็ด หากมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อป้องกันการระบาดของศัตรูเห็ด ให้ใช้ตามข้อ 3.1.4	ข้อกำหนดหลัก
3.3 โรงเรือนเปิดดอก	3.3 ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรภายในโรงเรือนเปิดดอกในช่วงระยะที่มีดอก	ข้อกำหนดหลัก
4. กระบวนการผลิตในโรงเรือนบ่มก่อนเชื้อเห็ด	4.1 คัดเลือกก้อนเชื้อเห็ดจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงกับชนิดพันธุ์ที่ต้องการผลิต ไม่มีร่องรอยของศัตรูเห็ด โดยเฉพาะไรและเชื้อราอื่น	ข้อกำหนดหลัก
	4.2 ตรวจสอบลักษณะของก้อนเชื้อเห็ด เส้นใยเห็ดควรเจริญจากจุดเริ่มต้นแผ่เป็นรัศมีอย่างสม่ำเสมอ สีและลักษณะเส้นใยเห็ดตรงตามพันธุ์	ข้อแนะนำ
	4.3 จัดวางก้อนเชื้อเห็ดให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเส้นใยเห็ด ชนิดของเห็ด จำนวนก้อนเชื้อเห็ดต่อโรงเรือน และสะดวกต่อการปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
5.1 ข้อกำหนดทั่วไป	5.1 ใช้อุปกรณ์และภาชนะสะอาดไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเห็ด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนให้แยกอุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวจากภาชนะสำหรับบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก
5.2 โรงเรือนเปิดดอก	5.2.1 งดการให้น้ำอย่างน้อย 1 ชั่วโมงก่อนเก็บดอกเห็ด (ยกเว้นเห็ดหูหนู) และไม่เห็ดดอกเห็ดที่เก็บเกี่ยวแล้วเปียกน้ำ	ข้อกำหนดรอง
	5.2.2 เก็บดอกเห็ดด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพดอกเห็ด	ข้อกำหนดรอง
	5.2.3 ไม่ควรมีเศษเหลือของดอกเห็ดหรือก้านดอกเห็ดติดอยู่กับก้อนเชื้อเห็ดหลังเก็บเกี่ยวดอกเห็ดแล้ว	ข้อกำหนดรอง
	5.2.4 กรณีมีเศษเหลือของดอกเห็ดหลังการเก็บดอกเห็ดไม่ว่าภายนอกหรือภายในโรงเรือนเปิดดอก รวมทั้งก้อนเชื้อเห็ด	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	ที่หมดอายุการใช้งานแล้ว ให้นำไปกำจัดเพื่อไม่ให้แหล่งสะสมของศัตรูเห็ด	
5.3 การคัดแยกคุณภาพ	5.3.1 ตัดแต่งโคนเห็ดให้สะอาด ปราศจากวัสดุเพาะ และบรรจุในภาชนะที่สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากจุลินทรีย์ สิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ	ข้อกำหนดหลัก
	5.3.2 คัดแยกชั้นคุณภาพของเห็ดตามมาตรฐานสินค้าเกษตร หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	ข้อเสนอแนะ
6. การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต	6.1 บริเวณที่เก็บรักษาและรวบรวมผลผลิตต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ ไม่มีการปนเปื้อน อากาศถ่ายเทได้ดี และมีมาตรการป้องกันความเสื่อมสภาพของเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
	6.2 ภาชนะบรรจุต้องสะอาด เหมาะสมกับชนิดและปริมาณของเห็ด ไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพ	ข้อกำหนดหลัก
	6.3 ทำความสะอาดอุปกรณ์ในการขนย้ายเห็ดภายในสถานที่ผลิต ก่อนและหลังการใช้งาน	ข้อกำหนดรอง
7. ผู้ปฏิบัติงาน	7.1 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ที่เหมาะสมหรือผ่านการอบรม การปฏิบัติงานที่ถูกต้องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ข้อกำหนดหลัก
	7.2 ดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
8. การบันทึกข้อมูล	8.1 บันทึกข้อมูล ดังนี้	ข้อกำหนดรอง
	8.1.1 การทำความสะอาดสถานที่ผลิตเห็ด	
	8.1.2 การทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์	ข้อเสนอแนะ
	8.1.3 จำนวนก้อนเชื้อเห็ดในแต่ละโรงเรือน จำนวนโรงเรือน และผลผลิตต่อโรงเรือน	ข้อกำหนดรอง
	8.1.4 วันที่นำก้อนเชื้อเห็ดเข้าโรงเรือน วันที่เปิดดอก วันที่เก็บเกี่ยว และวันที่นำก้อนเชื้อเห็ดที่หมดอายุออก	ข้อกำหนดรอง
	8.1.5 สำรวจและบันทึกการเข้าทำลายของศัตรูเห็ดและสัตว์พาหะที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนในก้อนเชื้อเห็ด	ข้อกำหนดรอง
	8.1.6 ข้อมูลความชื้นและอุณหภูมิภายในโรงเรือนเปิดดอก	ข้อกำหนดรอง
	8.1.7 หลักฐานแสดงที่มาของปัจจัยการผลิต เช่น ก้อนเชื้อเห็ด	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	และวัดอุณหภูมิอัตราการเกษตร การใช้วัดอุณหภูมิอัตราการเกษตร ชนิด ปริมาณ ความเข้มข้น	
	8.1.8 วันที่ใช้วัดอุณหภูมิอัตราการเกษตร (วัน/เดือน/ปี) และการเก็บรักษาอุณหภูมิอัตราการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.9 วันที่จัดฝึกอบรม หรือจัดสอนงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (วัน/เดือน/ปี) และรายละเอียดของเรื่องที่จะจัดฝึกอบรมหรือสอนงาน หรือหลักฐานการอบรมหรือผลการประเมินผู้ปฏิบัติงาน	ข้อเสนอแนะ
	8.1.10 ข้อมูลผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์ หรือแหล่งที่นำผลิตภัณฑ์ในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย	ข้อเสนอแนะ
	8.1.11 การพักโรงเรือนเพื่อฆ่าเชื้อทำความสะอาด และกำจัดศัตรูพืช (วัน/เดือน/ปี)	ข้อกำหนดรอง
	8.2 เก็บรักษาสันที่ข้อมูลอย่างน้อย 1 ปี	ข้อกำหนดหลัก

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 5 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดฟาง

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและการให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเห็ดฟาง(มกษ. 2505-2555)

2. ข้อกำหนด

2.1 ข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดฟาง แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อทางตรงหรือรุนแรงต่อคุณภาพเห็ดฟางและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตเห็ดฟาง หรือส่งผลกระทบต่อทางอ้อมต่อคุณภาพเห็ดฟางและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดฟาง

3. เกณฑ์ตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมิน ข้อกำหนดรอง ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนข้อกำหนดทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 60% ของผลการประเมินโดยรวมของการปฏิบัติตามข้อกำหนดรองทุกข้อ ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุง เพื่อพัฒนาให้ผ่านเกณฑ์ได้ 70% ภายในระยะเวลา 2 ปี

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเห็ดฟางให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. แหล่งน้ำ	1.1 น้ำที่ใช้ทางการเกษตรต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และ/หรือ จุลินทรีย์ก่อโรค รวมทั้งเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 กรณีจำเป็นต้องใช้น้ำที่มีความเสี่ยงจากการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต้องมีหลักฐาน หรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ ทั้งนี้ให้มีการตรวจติดตามคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ และบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.3 เก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจติดตามคุณภาพน้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดรอง
2. สถานที่ผลิตเห็ดฟาง (1) ที่ตั้ง	2.1 ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในระดับที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น ใกล้แหล่งทิ้งขยะ โรงงานผลิตสารเคมี วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย พื้นที่ปลูกพืชที่มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่จะทำให้เกิดการปนเปื้อนในเห็ดฟาง	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	2.2 แยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นส่วน ส่วน เช่น โรงเรือนเพาะเห็ดฟางพื้นที่เตรียมวัสดุเพาะ พื้นที่เก็บรักษาอุปกรณ์เครื่องมือ พื้นที่เก็บรักษาปัจจัยการผลิต เป็นต้น	ข้อกำหนดหลัก
(2) โรงเรือน	2.3 โรงเรือนและชั้นวางมีความแข็งแรง และสามารถป้องกันสัตว์พาหะนำโรค	ข้อกำหนดหลัก
	2.4 สามารถควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น แสงสว่าง และการถ่ายเทอากาศได้ดี	ข้อกำหนดหลัก
	2.5 พื้นภายในโรงเรือนต้องเรียบ ระบายน้ำได้ดี และทำความสะอาดได้ง่าย	ข้อกำหนดหลัก
	2.6 มีการพักใช้โรงเรือน เพื่อทำความสะอาดและกำจัดศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
(3) พื้นที่เตรียมวัสดุเพาะ	2.7 พื้นต้องเรียบ ทำความสะอาดได้ง่าย และระบายน้ำได้ดี	ข้อกำหนดหลัก
	2.8 ทำความสะอาดพื้นทุกครั้งหลังใช้งาน	ข้อกำหนดหลัก
	2.9 มีการป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์เลื้อยและสัตว์พาหะนำโรค	ข้อกำหนดรอง
3. กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว		
(1) ปัจจัยการผลิต	3.1 เชื้อเห็ดฟาง มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เส้นใยเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอ และปราศจากการปนเปื้อนของศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
	– เก็บเชื้อเห็ดฟางในที่ร่ม และสะอาด	ข้อกำหนดรอง
	3.2 วัสดุรองพื้นและวัสดุเพาะ ต้องปราศจากสิ่งที่เป็นอันตราย และไม่มีการปนเปื้อนจากศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
(2) กระบวนการผลิต	3.3 วัสดุเพาะที่ผ่านการหมักควรมีความชื้นไม่ต่ำกว่า 65% และไม่มียีสแอมโมเนีย	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.4 การอบไอน้ำวัสดุเพาะต้องมีการควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือน ไม่ต่ำกว่า 60°C ให้สม่ำเสมอ	ข้อกำหนดหลัก
	3.5 ไม่ควรโรยเชื้อเห็ดฟางมากเกินไป	ข้อแนะนำ
	3.6 ควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนที่ 32°C ถึง 38°C ในระยะการเจริญของเส้นใยเห็ดฟาง	ข้อกำหนดหลัก
	3.7 ควรให้น้ำเมื่อหน้าวัสดุเพาะแห้ง	ข้อแนะนำ
	3.8 ควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนที่ 28°C ถึง 32°C ความชื้นสัมพัทธ์ไม่ควรต่ำกว่า 80% และมีการระบายอากาศภายในโรงเรือน ในระยะที่เส้นใยเริ่มสร้างตุ่มดอก	ข้อแนะนำ
4. การบริหารจัดการศัตรูเห็ดและวัชเห็ด	4.1 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของพื้นที่ปฏิบัติงานไม่ให้เกิดการสะสมของศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
	4.2 ต้องตรวจสอบการเข้าทำลายของศัตรูเห็ดและวัชเห็ดอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดหลัก
	4.3 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดหลัก
	4.4 หากมีความจำเป็นต้องใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรเพื่อกำจัดศัตรูเห็ด ให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (1) การเก็บเกี่ยว	5.1 ผู้เก็บเกี่ยวเห็ดฟางควรเก็บเกี่ยว วางพัก และขนย้ายด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพดอกเห็ด	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.2 กรณีมีเศษเหลือของดอกเห็ดหลังการเก็บดอกเห็ด หรือวัสดุรองพื้นและวัสดุเพาะที่ร่วงจากชั้นเพาะ ให้นำไปกำจัดเพื่อไม่ให้แหล่งสะสมของศัตรูเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
(2) การตัดแยกคุณภาพ	5.3 ตัดแต่งโคนเห็ดให้ปราศจากวัสดุเพาะ และบรรจุในภาชนะที่สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากจุลินทรีย์ สิ่งปฏิกลุณ เศษดิน และสิ่งสกปรก วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ	ข้อกำหนดรอง
	5.4 ตัดแยกชั้นคุณภาพของเห็ดตามมาตรฐานสินค้าเกษตรหรือตามข้อกำหนดของลูกค้า	ข้อเสนอแนะ
6. การรวบรวมและการเก็บรักษาเพื่อรอการขนส่งและจำหน่าย	6.1 ทำความสะอาดอุปกรณ์และภาชนะบรรจุหลังการใช้งานทุกครั้ง	ข้อกำหนดหลัก
	6.2 บรรจุเห็ดฟางไม่ให้แน่นเกินไปจนเกิดความร้อนสะสม ทำให้เห็ดฟางสูญเสียคุณภาพและเน่าเสียก่อนจำหน่าย	ข้อเสนอแนะ
	6.3 อุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ในการเก็บรักษาและรวบรวมผลิตผลควรสะอาด มีสภาพพร้อมใช้งาน	ข้อกำหนดรอง
	6.4 บริเวณที่เก็บรักษาและรวบรวมผลิตผลควรสะอาด ถูกสุขลักษณะ ไม่มีการปนเปื้อนอากาศถ่ายเทได้ดี และป้องกันความเสื่อมสภาพของเห็ดฟาง	ข้อกำหนดหลัก
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	7.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี เพื่อป้องกันผลิตผลไม่ให้เกิดการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	7.2 ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ที่เหมาะสม หรือผ่านการอบรมการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.3 มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้งานได้ และมีจำนวนเพียงพอ	ข้อเสนอแนะ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
8. การบันทึกข้อมูล	8.1 มีการบันทึกข้อมูล ดังนี้	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.1 หลักฐานแสดงที่มาของปัจจัยการผลิต เช่น เชื้อเห็ดฟาง วัสดุเพาะ วัสดุรองพื้น วัสดุอันตรายทางการเกษตร และการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร (ชนิด ปริมาณ และความเข้มข้น)	
	8.1.2 ทำความสะอาดโรงเรือน พื้นที่เตรียม วัสดุเพาะ อุปกรณ์และภาชนะบรรจุ	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.3 อุณหภูมิและเวลาในการอบวัสดุเพาะ ด้วยไอน้ำ	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.4 วันที่โรยเชื้อเห็ดฟาง วันที่เส้นใยเจริญ เต็มผิวหน้าวัสดุเพาะวันที่เกิดดอกเห็ด วันที่เก็บเกี่ยวดอกเห็ด และวันที่หมดอายุการเก็บเกี่ยว	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.5 ข้อมูลความชื้นสัมพัทธ์และอุณหภูมิ ภายในโรงเรือน	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.6 วันที่ใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร (วัน/เดือน/ปี) และการเก็บรักษาวัสดุอันตรายทางการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.7 สำรวจและบันทึกการเข้าทำลายของศัตรูเห็ดและวัชเห็ด	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.8 วันที่จัดฝึกอบรม หรือจัดสอนงานให้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน (วัน/เดือน/ปี) และรายละเอียดของ เรื่องที่จัดฝึกอบรมหรือสอนงาน หรือหลักฐาน การอบรมหรือผลการประเมินผู้ปฏิบัติงาน	ข้อแนะนำ
	8.1.9 ข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำ ผลิตผลในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย	ข้อแนะนำ
	8.1.10 การพักโรงเรือนเพื่อฆ่าเชื้อทำความสะอาด และกำจัดศัตรูเห็ด (วัน/เดือน/ปี)	ข้อกำหนดหลัก
	8.2 เก็บรักษาข้อมูลอย่างน้อย 1 ปี	ข้อกำหนดหลัก

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 6: หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารสัตว์

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารสัตว์ (มกษ. 8901-2556)

2. เกณฑ์กำหนด

2.1 เกณฑ์กำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารสัตว์ แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อตรงหรือรุนแรงต่อคุณภาพที่สำคัญและความปลอดภัยในระดับที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภค หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่ออ้อมต่อคุณภาพที่สำคัญและความปลอดภัยในระดับที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภค หรือส่งผลกระทบต่อคุณภาพของพืชอาหารสัตว์

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารสัตว์

3. เกณฑ์การตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนข้อกำหนดรองทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 60% ของคะแนนการประเมินโดยรวมของการปฏิบัติตามข้อกำหนดรองทุกข้อ

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารสัตว์ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. แหล่งน้ำ	1.1 น้ำใช้ต้องได้จากแหล่งที่ไม่เสี่ยงจากการปนเปื้อนของวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายจากสภาพแวดล้อมในระดับที่จะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพสัตว์ กรณีที่แหล่งน้ำอาจมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย ให้เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน เช่น โลหะหนัก วัตถุอันตรายทางการเกษตร และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ให้มีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ ทั้งนี้ให้มีการตรวจติดตาม (monitor) คุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ และบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดรอง
	1.3 แหล่งน้ำสำหรับการปลูกพืชอาหารสัตว์ ควรมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต	ข้อแนะนำ
	1.4 ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต ควรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งห้องปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์คุณภาพที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชอาหารสัตว์	ข้อแนะนำ
2. พื้นที่ปลูก	2.1 ต้องไม่เป็นพื้นที่ต้องห้ามตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	วัตถุหรือ สิ่งที่เป็นอันตรายจากสภาพแวดล้อมในระดับที่จะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพสัตว์ กรณีพื้นที่ปลูกมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนที่เป็นอันตราย เช่น อยู่ใกล้แหล่งอุตสาหกรรม ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตให้มีการวิเคราะห์ดินอย่างน้อย 1 ครั้ง และเก็บผลวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน	
	2.3 กรณีพื้นที่ปลูกมีความเสี่ยงจากการปนเปื้อนของวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสูงและมีการใช้พื้นที่ปลูกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ให้ตรวจติดตาม (monitor) คุณภาพดินอย่างสม่ำเสมอ และบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ข้อกำหนดรอง
	2.4 ให้จัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลง โดยระบุชื่อเจ้าของพื้นที่เพาะปลูก ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อ ที่ตั้งของแปลง แผนผังแปลงปลูก ชนิดและพันธุ์ที่ปลูก	ข้อกำหนดรอง
	2.5 เก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสมกับการปลูก เช่น ความเป็นกรด-เบส (pH) ของดิน อินทรีย์วัตถุ ปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส ที่ใช้ประโยชน์ได้ โพแทสเซียมที่ละลายน้ำได้ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ข้อเสนอแนะ
	2.6 มีประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ที่ดินที่ปนเปื้อนสารพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม	ข้อเสนอแนะ
3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการเตรียมการใช้ และการกำจัดวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง	ข้อกำหนดหลัก
	3.2 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ต้องเป็นวัตถุอันตรายที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.3 เก็บรักษาวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ ในสถานที่เฉพาะที่เป็นสัดส่วน หลีกเลี่ยงจากแสงแดดและฝน สามารถควบคุมการเบิกจ่าย การนำไปใช้ได้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผลและไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล	ข้อกำหนดรอง
	3.4 กำจัดภาชนะบรรจุที่ใช้หมดแล้วอย่างถูกต้อง ปลอดภัย และระมัดระวังการปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำสาธารณะ	ข้อแนะนำ
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว		
4.1 เมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์	4.1.1 ใช้เมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ เช่น ลำต้น เหง้า ไหล ที่มีลักษณะตรงตามพันธุ์	ข้อกำหนดหลัก
	4.1.2 เมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ควรมีลักษณะและคุณภาพเหมาะสมต่อการนำไปเพาะปลูก	ข้อกำหนดรอง
	4.1.3 เมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์มาจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้ ดังนี้ - ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ - กรณีที่เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์เอง ให้ทำแปลงผลิตเป็นการเฉพาะ แยกจากการผลิตตามปกติ หรือ หากไม่ได้แยกแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์เป็นการเฉพาะ ให้เลือกแปลงที่พืชเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอ และมีการกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดรอง
4.2 การปลูกและการดูแลบำรุงรักษาพืชอาหารสัตว์	4.2.1 เลือกใช้วิธีปลูกและดูแลพืชอาหารสัตว์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ลุ่มหรือพื้นที่ดอน ตั้งแต่การเตรียมดิน จนถึงการดูแลบำรุงรักษา	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	4.2.2 ช่วงการเตรียมดินก่อนการปลูก ให้ปรับพื้นที่ให้มีความสม่ำเสมอ และกำจัดวัชพืช สิ่งแปลกปลอม เช่น เศษหิน รากไม้ พลาสติก ฯลฯ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	ข้อกำหนดรอง
	4.2.3 กรณีใช้ปุ๋ยเคมีต้องใช้ปุ๋ยเคมีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก
	4.2.4 การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก และปุ๋ยชีวภาพ ให้มีการจัดการ การเก็บรักษาที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย	ข้อกำหนดรอง
	4.2.5 ให้ปรับค่าความเป็นกรด-เบส (pH) ของดินให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตที่ดีของพืชอาหารสัตว์	ข้อกำหนดรอง
	4.2.6 ให้ใช้ชนิดและปริมาณปุ๋ย โดยพิจารณาจากผลวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน และความ ต้องการของพืชอาหารสัตว์แต่ละชนิด	ข้อแนะนำ
	4.2.7 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด หรือปุ๋ยคอก หรือก่อนปลูกพืชอาหารสัตว์ให้ปลูกพืชปรับปรุงบำรุงดิน เช่น โสนแอฟริกัน ปอเทือง หรือถั่วพราง และไถกลบในระยะเวลาที่เหมาะสม	ข้อแนะนำ
	4.2.8 มีมาตรการควบคุม ป้องกัน และกำจัดศัตรูพืชก่อนและหลังการปลูกอย่างถูกต้อง	ข้อกำหนดหลัก
	4.2.9 กำจัดวัชพืชอย่างเหมาะสม เช่น การถอน ขุด หรือตัดทิ้งทั้งต้น หรือทั้งกอ หรือใช้สารเคมี	ข้อกำหนดรอง
	4.2.10 ในการกำจัดวัชพืช ให้กำจัดก่อนวัชพืชออกดอกติดเมล็ด เพื่อป้องกันการแพร่ขยาย	ข้อแนะนำ
	4.2.11 หากพบพืชอาหารสัตว์และวัชพืชที่เป็นโรคระบาดที่สำคัญ รวมถึงวัชพืชที่เป็นพิษ เช่น	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	สกุลไมยราบ สาบหมา ให้เก็บไปเผาทำลาย นอกแปลงปลูก	ข้อกำหนดรอง
	4.2.12 มีการควบคุมปริมาณวัชพืชที่พบใน แปลงให้เหมาะสมตามชนิดของพืชอาหารสัตว์	
4.3 เครื่องมือและ อุปกรณ์	4.3.1 จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	ข้อเสนอแนะ
	4.3.2 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและ อุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัยและง่าย ต่อการนำไปใช้งาน	ข้อเสนอแนะ
	4.3.3 จัดทำแผนการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร และมีการบำรุงรักษา และตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ การเกษตร ตามแผนที่กำหนดไว้พร้อมบันทึก ข้อมูลการบำรุงรักษาทุกครั้ง	ข้อกำหนดรอง
	4.3.4 มีการตรวจสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ การเกษตรให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานทุกครั้ง ก่อนการนำไปใช้	ข้อกำหนดรอง
	4.3.5 มีการทำความสะอาดเครื่องมือและ อุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการ บรรจุและขนส่งผลิตผลทุกครั้งก่อนการใช้งาน และหลังใช้งานเสร็จแล้วก่อนนำไปเก็บ	ข้อกำหนดหลัก
5. การเก็บเกี่ยวและการ ปฏิบัติการหลังการเก็บ เกี่ยว	5.1 ให้สำรวจแปลงก่อนการเก็บเกี่ยว เพื่อ กำจัดวัชพืชและสิ่งแปลกปลอมต่างๆ เช่น ขวด แก้ว เศษโลหะ พลาสติก	ข้อกำหนดหลัก
	5.2 เก็บเกี่ยวพืชอาหารสัตว์ในช่วงเวลาที่ไม่ มีน้ำค้างเกาะ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความชื้นที่สูง เกินไป	ข้อเสนอแนะ
	5.3 หลีกเลี่ยงการเก็บเกี่ยวในวันฝนตก โดย ตรวจสอบสภาพภูมิอากาศก่อนการเก็บเกี่ยว เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อพืชอาหารสัตว์	ข้อเสนอแนะ

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.4 เก็บเกี่ยวพืชอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากอายุการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ทั้งนี้ ขึ้นกับชนิดของพืชอาหารสัตว์	ข้อกำหนดหลัก
	5.5 หลังการตัดปรับครั้งแรก ควรเก็บเกี่ยวพืชตระกูลหญ้า ทุก 40-60 วัน และพืชตระกูลถั่ว ทุก 50-90 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและการเจริญเติบโตของพืชอาหารสัตว์	ข้อเสนอแนะ
	5.6 วิธีการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของพืชอาหารสัตว์ และไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย	ข้อกำหนดหลัก
	5.7 ต้องคัดแยกพืชอาหารสัตว์ที่ไม่ได้คุณภาพออกก่อนการจำหน่าย	ข้อกำหนดหลัก
	5.8 หากมีการจำหน่ายตามชั้นคุณภาพ มีวิธีการที่เหมาะสมในการคัดแยกชั้นคุณภาพของพืชอาหารสัตว์ เช่น บันทึกอายุของพืชอาหารสัตว์ที่เก็บเกี่ยว	ข้อกำหนดหลัก
	5.9 แยกบริเวณเก็บภาชนะบรรจุของเสีย และวัตถุอันตรายทางการเกษตร ออกจากบริเวณเก็บภาชนะบรรจุพืชอาหารสัตว์ในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดหลัก
	5.10 ห้ามใช้ภาชนะที่เคยบรรจุวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และวัตถุอันตรายทางการเกษตรมาบรรจุพืชอาหารสัตว์	ข้อกำหนดหลัก
6. การเก็บรักษา การขนย้าย และการขนส่ง		
6.1 การเก็บรักษา	6.1.1 ต้องเก็บรักษาพืชอาหารสัตว์สดแยกจากสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปุ๋ย หรือสารเคมีอื่นที่เป็นอันตราย หรือมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนได้	ข้อกำหนดหลัก
	6.1.2 เก็บรักษาพืชอาหารสัตว์สดในสถานที่	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	เหมาะสม ไม่ชื้นและ ไม่อยู่ใกล้แหล่งปฏิกูล มีการระบายอากาศ สามารถป้องกันแดดและฝน	
	6.1.3 มีมาตรการป้องกันนก หนู เข้ามาทำให้เกิดความเสียหาย	ข้อกำหนดตรง
	6.1.4 พืชอาหารสัตว์ที่อยู่ระหว่างรอการขนส่ง ควรติดรหัสหรือเครื่องหมายแสดงแหล่งที่มาและวันที่เก็บเกี่ยว เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบและการหมุนเวียนผลิตผลอย่างมีประสิทธิภาพ	ข้อแนะนำ
	6.1.5 ควรจัดเรียงพืชอาหารสัตว์ให้เป็นระเบียบ แยกตามชนิด เพื่อความสะดวกต่อการนำออกไปใช้หรือจัดจำหน่าย	ข้อแนะนำ
6.2 การขนย้าย	6.2.1 อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด ไม่ปนเปื้อนวัตถุอันตรายทางการเกษตร และสิ่งแปลกปลอมต่างๆ	ข้อกำหนดหลัก
	6.2.2 มีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพของพืชอาหารสัตว์ระหว่างการขนย้าย	ข้อกำหนดหลัก
	6.2.3 การขนส่งพืชอาหารสัตว์สด ควรส่งถึงที่หมายภายใน 24 ชั่วโมง	ข้อกำหนดตรง
	6.2.4 ในระหว่างการเก็บรักษาและการขนย้ายพืชอาหารสัตว์ ไม่ควรอัดแน่น เนื่องจากความร้อนที่เกิดจากการหายใจของพืชจะมีผลต่อคุณภาพและการเสื่อมสภาพของพืชอาหารสัตว์	ข้อแนะนำ
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	มีมาตรการป้องกันและดูแลสุขภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและเพียงพอ	ข้อกำหนดตรง
8. การบันทึกข้อมูล	8.1 ต้องมีการบันทึกข้อมูล เพื่อให้สามารถตรวจประเมินและตามสอบได้ดังนี้	
	8.1.1 รายละเอียดที่สำคัญของปัจจัยการผลิต	ข้อกำหนดตรง
	8.1.2 การได้มาและการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.1.3 การเตรียมดิน การปลูก การเก็บเกี่ยว และการดูแลบำรุงรักษา	ข้อกำหนดรอง
	8.1.4 ข้อมูลผู้รับซื้อพืชอาหารสัตว์ หรือแหล่งที่นำพืชอาหารสัตว์ แต่ละรุ่นไปจำหน่าย	ข้อกำหนดหลัก
	8.1.5 ข้อมูลการขนส่ง	ข้อกำหนดรอง
	8.2 เก็บรักษาสันติข้อมูลไว้ไม่น้อยกว่า 2 ปี	ข้อกำหนดรอง

ภาคผนวก
หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 7 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ (มกษ. 6400-2555)

2. ข้อกำหนด

2.1 เกณฑ์กำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงหรือรุนแรงต่อคุณภาพที่สำคัญและความปลอดภัยของเนื้อโค และมีผลกระทบต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อโค หรือส่งผลกระทบต่ออ้อมต่อคุณภาพที่สำคัญและความปลอดภัยในระดับที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ และมีผลกระทบต่อผู้บริโภค

2.1.3 ข้อเสนอแนะ (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่แนะนำให้ปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ

3. เกณฑ์ตัดสินผลการตรวจประเมิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.2.1 ผลการตรวจประเมินต้องผ่านตามเกณฑ์ข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2.2 ผลการตรวจประเมินข้อกำหนดต้องผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ทั้งนี้ หากไม่ผ่านในการตรวจประเมินครั้งแรก ต้องมีการแก้ไขหรือเสนอแผนการแก้ไข พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จตามที่ระบุในแผนการแก้ไข ภายในระยะเวลาที่กำหนด

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. องค์ประกอบฟาร์ม		
1.1 สถานที่ตั้ง	1.1.1 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากอันตรายทางเคมี และชีวภาพ มีแหล่งน้ำที่สะอาดเหมาะสมแก่การเลี้ยงโค และมีปริมาณเพียงพอตลอดปี	ข้อกำหนดหลัก
	1.1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่เหมาะสำหรับการเลี้ยงโคเนื้อ ห่างไกลแหล่งชุมชน และไม่มีน้ำท่วมขัง	ข้อแนะนำ
1.2 ฟังและลักษณะฟาร์ม	1.2.1 มีการวางผังฟาร์มที่ดี และจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจนตามความเหมาะสมหรือวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง เช่น พื้นที่เลี้ยงโค พื้นที่เก็บอาหารสัตว์ หรือเก็บอุปกรณ์	ข้อกำหนดหลัก
	1.2.2 มีพื้นที่เพียงพอให้โคทุกตัวได้พักผ่อน และมีร่มเงาให้ความร้อน	ข้อกำหนดหลัก
	1.2.3 มีรั้วรอบบริเวณพื้นที่การเลี้ยงอย่างเหมาะสม	ข้อกำหนดรอง
	1.2.4 พื้นที่การเลี้ยงแยกเป็นสัดส่วนจากที่พักอาศัย	ข้อแนะนำ

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
1.3 โรงเรือน	สร้างให้เหมาะกับการเลี้ยงโคแต่ละประเภท โดยมีการแบ่งพื้นที่หรือบริเวณเพื่อสะดวกในการจัดการของโคแต่ละช่วงอายุ หรือขนาดตามความเหมาะสม หรือวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.1 สร้างด้วยวัสดุที่คงทนถาวร ง่ายต่อการทำความสะอาดและบำรุงรักษา มีการระบายอากาศที่ดี และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคนและสัตว์	
	1.3.2 พื้นโรงเรือนเป็นพื้นเรียบ ไม่ลื่น สามารถทำความสะอาดและจัดการได้โดยสะดวก มีระบบระบายน้ำที่ดี ไม่เป็นที่สะสมของสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้นภายในโรงเรือน มีหลังคาหรือที่ให้ร่มเงา	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.3 รางอาหารสำหรับฟาร์มโคเนื้อ ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตัวสัตว์ มีปริมาณเพียงพอกับขนาดและจำนวนโคเนื้อ	ข้อกำหนดรอง
	1.3.4 รางให้น้ำ รางให้น้ำหรืออ่างน้ำ ต้องทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย วางอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อให้โคเนื้อ กินน้ำได้สะดวก	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.5 มีช่องทางสำหรับต้อนรับสัตว์ และมีทางขึ้นลงในการเคลื่อนย้าย	ข้อกำหนดรอง
	1.3.6 มีช่องบังคับสัตว์ เพื่อสะดวกในการฉีดวัคซีน ถ่ายพยาธิ และผสมเทียม ฯลฯ	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.7 โรงเรือนสำหรับฟาร์มโคพันธุ์เนื้อ 1.3.7.1 แม่โค - พื้นที่โรงเรือน เป็นคอกรวมหรือคอกเดี่ยวที่มี	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
	พื้นที่พอสมควร สำหรับโคที่กำลังตั้งท้อง	
	- กั้นคอกเป็นสัดส่วนสำหรับแม่โคที่กำลังเลี้ยงลูกโค	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.7.2 ฟอโค - เป็นคอกเดี่ยว มีพื้นที่เหมาะสม	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.8 โรงเรือนสำหรับฟาร์มปรับสภาพโค - เป็นคอกรวมหรือคอกเดี่ยวที่มีพื้นที่พอสมควร	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.9 โรงเรือนสำหรับฟาร์มโคขุน - เป็นคอกเดี่ยวหรือคอกรวม กั้นเป็นสัดส่วน มีพื้นที่เหมาะกับขนาดและจำนวนโค	ข้อกำหนดหลัก
	- พื้นคอกบริเวณที่โคขุนกินอาหารเป็นพื้นคอนกรีต หรือพื้นเรียบ ไม่ลื่น (อาจเป็นดินอัดแน่นหรือลูกรังได้) มีพื้นที่พอสมควร สะอาด พื้นแห้งไม่ชื้นแฉะ	ข้อกำหนดหลัก
	1.3.10 รั้วกั้นคอกรอบนอก ควรกั้นอย่างน้อย 4 แนว แนวบนสุด สูงจากพื้นดินอย่างน้อย 150 เซนติเมตร (cm) ส่วนรั้วที่แบ่งคอกย่อยภายใน ควรกั้นอย่างน้อย 3 แนว	ข้อแนะนำ
2. อาหารสำหรับโคเนื้อ	2.1 จัดให้มีอาหารหยาบและอาหารข้นที่มีคุณภาพดีเพียงพอกับความต้องการของโคเนื้อแต่ละประเภท โดยเฉพาะอาหารข้นที่นำมาใช้ ต้องมีคุณภาพและมาจากแหล่งผลิตที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
	2.2 กรณีใช้อาหารสัตว์ผสมเอง ให้คำนึงถึงคุณภาพอาหารสัตว์ตามช่วงวัยของโคเนื้อ ไม่ใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	ข้อกำหนดหลัก
	2.3 ป้องกันการเสื่อมสภาพของอาหารสัตว์ระหว่าง การขนส่งจากผู้ขาย ผู้ผลิต เข้าสู่ฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง
	2.4 มีสถานที่เก็บอาหารโคเนื้อแยกเป็นสัดส่วน และเก็บอาหารในสภาพที่ป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมสภาพ	ข้อกำหนดหลัก
	2.5 ตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดรอง
	2.6 ติดตามผลการตรวจวิเคราะห์จากการสุ่มตรวจของเจ้าหน้าที่	ข้อเสนอแนะ
3. น้ำ	3.1 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์มอยู่ในบริเวณที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย	ข้อกำหนดหลัก
	3.2 น้ำที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อและใช้ในฟาร์มเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ในการใช้	ข้อกำหนดหลัก
	3.3 โคเนื้อทุกตัวต้องได้รับน้ำอย่างเพียงพอ	ข้อกำหนดหลัก
4. การจัดการฟาร์ม		
4.1 คู่มือการจัดการฟาร์ม	มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ ระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับโคเนื้อ การจัดการฟาร์มรวมถึงการจัดการฝูงโคตามวัตถุประสงค์ การจัดการด้านสุขภาพโคเนื้อ และการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม	ข้อกำหนดรอง

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
4.2 บุคลากร	4.2.1 มีจำนวนบุคลากรพอเหมาะกับจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	ข้อกำหนดรอง
	4.2.2 ผู้ปฏิบัติงานที่ทำหน้าที่เลี้ยงโคเนื้อต้องมีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อให้จัดการฟาร์มได้	ข้อกำหนดรอง
	4.2.3 มีสัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มโคเนื้อ กำกับดูแลด้านสุขภาพโคเนื้อ	ข้อกำหนดหลัก
	4.2.4 ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มต้องได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี อย่างน้อยปีละครั้ง และได้รับใบรับรองแพทย์ว่าไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง เช่นวัณโรค	ข้อกำหนดหลัก
4.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา	4.3.1 โรงเรือน อุปกรณ์ และบริเวณโดยรอบในฟาร์ม สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีการซ่อมแซมบำรุงรักษาโรงเรือนและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี มีความปลอดภัยต่อโคเนื้อและผู้ปฏิบัติงาน	ข้อกำหนดหลัก
	4.3.2 เก็บกวาด รวบรวมและกำจัดมูลสัตว์ โดยวิธีที่เหมาะสม ไม่ให้หมักหมมภายในและบริเวณรอบๆ โรงเรือน เพื่อไม่ให้แหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและสัตว์พาหะนำโรค	ข้อกำหนดหลัก
5. สุขภาพสัตว์		
5.1 การป้องกันและควบคุมโรค	5.1.1 อยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.1.2 ระบุแหล่งที่มาของโคเนื้อ โคเนื้อที่ซื้อเข้าฟาร์ม ผ่านการกักโรค และตรวจรับรองสุขภาพจากเจ้าหน้าที่ กรมปศุสัตว์ หรือสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.3 มีคอกพักสัตว์สำหรับโคเนื้อที่นำเข้าใหม่	ข้อกำหนดรอง
	5.1.4 มีการป้องกันและทำลายเชื้อโรคสำหรับ ยานพาหนะและบุคคลก่อนเข้าและออกจากฟาร์ม	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.5 มีบันทึกการผ่านเข้าและออกจากฟาร์มที่สามารถตรวจสอบได้	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.6 มีโปรแกรมสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้สัตว์ ได้แก่ วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยหรือวัคซีน อื่นๆ ตามความเหมาะสม มีโปรแกรมกำจัด พยาธิภายในและภายนอก รวมทั้งสุขอนามัย สัตว์ทั่วไป	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.7 ตรวจสอบโรคที่สำคัญ โดยเฉพาะโรค แท้งติดต่อและวัณโรค อย่างน้อยปีละครั้ง	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.8 กรณีที่เกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิด โรคระบาด ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการ ควบคุมโรคระบาดสัตว์	ข้อกำหนดหลัก
5.2 การบำบัดโรคสัตว์	อยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์ผู้ควบคุม ฟาร์มโดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการ สัตวแพทย์ พ.ศ.2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐาน สินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ ยาสัตว์	ข้อกำหนดหลัก
6. สวัสดิภาพสัตว์	ดูแลโคเนื้อ ให้มีความเป็นอยู่สบายและได้รับ การปฏิบัติที่เหมาะสม หากโคเนื้อบาดเจ็บ ป่วย หรือพิการ เพื่อไม่ให้ทุกข์ทรมาน	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
7. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	7.1 การจัดการซากโคให้อยู่ในดุลยพินิจของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม กรณีทำลายให้นำซากไปฝังไว้บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง ได้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 cm ราดด้วยยาฆ่าเชื้อโรคหรือใช้ปูนขาวโรยจนทั่ว แล้วกลบดินปิดปากหลุม และพูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 cm	ข้อกำหนดหลัก
	7.2 กรณีปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ให้บำบัดน้ำเสียจากฟาร์มก่อน	ข้อกำหนดหลัก
	7.3 การจัดการขยะมูลฝอย ควรรวบรวมไว้ในภาชนะซึ่งมีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดอย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.4 ในกรณีเป็นขยะติดเชื้อ ให้แยกทำลายตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์	ข้อกำหนดหลัก
	7.5 กำจัดมูลโค โดยวิธีที่เหมาะสม เช่น นำไปทำปุ๋ยหรือก๊าซชีวภาพ เพื่อไม่ให้แหล่งของกลิ่นและเชื้อโรค	ข้อแนะนำ
8. การบันทึกข้อมูล	8.1 จัดทำบันทึกผลปฏิบัติงานในขั้นตอนสำคัญในการจัดการฟาร์ม และข้อมูลประวัติของสัตว์ ทั้งนี้ครอบคลุม 8.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม เช่น การจัดแบ่งโครงสร้างการดำเนินงาน จำนวนแรงงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ข้อมูลด้านสุขภาพประวัติและการฝึกอบรมของผู้ปฏิบัติงานในฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง

รายการ	เกณฑ์กำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.1.2 ข้อมูลด้านการผลิต เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสัตว์ (เลขรหัสประจำตัวสัตว์) อาหารสำหรับสัตว์ การจัดการฟาร์ม รวมถึงการจัดการฝูงโคตามวัตถุประสงค์ สุขภาพสัตว์ การป้องกันและควบคุมโรค สวัสดิภาพสัตว์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม	ข้อกำหนดหลัก
	8.2 เก็บรักษานันทิกไว้ให้ตรวจสอบอย่างน้อย 3 ปี	ข้อกำหนดรอง

ภาคผนวก
หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 8 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับ
ฟาร์มเลี้ยงปลาทะเล

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงปลาทะเล (มกษ.7429-2555)

2. ข้อกำหนด

ข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงปลาทะเล แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ครบถ้วน จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพปลาทะเล รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ครบถ้วน จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของปลาทะเลหรือสิ่งแวดล้อมหรือความรับผิดชอบต่อสังคม หรือส่งผลกระทบต่อคุณภาพปลาทะเล รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

3. เกณฑ์การตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมินข้อกำหนดรอง ต้องผ่านตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนข้อกำหนดรองทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 60% ของผลการประเมินโดยรวมของการปฏิบัติตามข้อกำหนดรองทุกข้อ

3.3 กรณีผลการตรวจประเมินตามข้อ 3.2 ต่ำกว่า 70% การต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป ต้องแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยต้องผ่านเกณฑ์กำหนดไม่น้อยกว่า 70%

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงปลาทะเล ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	1.1 ต้องขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการประเภทเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับกรมประมงตามระเบียบว่าด้วยการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และผู้ประกอบการด้านการประมง หรือกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่	ข้อกำหนดหลัก
	1.2 มีความรู้หรือประสบการณ์หรือผ่านการฝึกอบรมหลักการเลี้ยงปลาทะเล	
2. สถานที่ประกอบการ 2.1 การเลี้ยงในบ่อเลี้ยง	2.1.1 มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงปลาทะเล หรือมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขกรณีแหล่งน้ำมีคุณภาพไม่เหมาะสม	ข้อกำหนดหลัก
	2.1.2 อยู่ห่างหรือไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขกรณีมีความเสี่ยง	ข้อกำหนดหลัก
	2.1.3 มีการคมนาคมสะดวกต่อการปฏิบัติงานและการขนส่ง	ข้อกำหนดรอง
	2.1.4 มีสาธารณูปโภคที่จำเป็นหรือสิ่งที่สามารถใช้ทดแทนได้	ข้อกำหนดรอง
2.2 การเลี้ยงในกระชัง/ คอก	2.2.1 ได้รับอนุญาต และอยู่ในบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง/คอก ได้ตามกฎหมาย	ข้อกำหนดหลัก
	2.2.2 วางกระชัง/คอกอยู่ในแหล่งน้ำที่มีคุณภาพเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาทะเล	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	2.2.3 บริเวณที่วางกระชัง/คอก ไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษหรือมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขกรณีมีความเสี่ยง	ข้อกำหนดหลัก
	2.2.4 กระชัง/คอก อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงและไม่ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมอื่น	ข้อกำหนดรอง
	2.2.5 มีการคมนาคมสะดวกต่อการปฏิบัติงานและการขนส่ง	ข้อกำหนดรอง
	2.2.6 มีสาธารณูปโภคที่จำเป็น	ข้อกำหนดรอง
3. การจัดการทั่วไป		
3.1 การเลี้ยงในบ่อเลี้ยง	3.1.1 ปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยงปลาทะเลของกรมประมงหรือวิธีการอื่นที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ	ข้อกำหนดรอง
	3.1.2 มีแผนที่แสดงที่ตั้งและแผนผังของฟาร์มเลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	3.1.3 น้ำสำหรับใช้ในการเลี้ยงมีปริมาณ และคุณภาพเหมาะสมหรือสามารถปรับปรุงให้มีคุณภาพเหมาะสมกับการเลี้ยงปลาทะเล	ข้อกำหนดรอง
	3.1.4 มีระบบการถ่ายเทน้ำที่ดีเพื่อความสะดวกในการจัดการฟาร์ม และป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดรอง
	3.1.5 น้ำทิ้งจากฟาร์มเลี้ยงต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กฎหมายกำหนด	ข้อกำหนดหลัก
	3.1.6 บุคลากรในฟาร์มควรได้รับการแนะนำหรือฝึกอบรม/สัมมนาด้านการจัดการสุขภาพและสวัสดิภาพสัตว์น้ำ สุขลักษณะฟาร์ม และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดรอง
3.2 การเลี้ยงในกระชัง/คอก	3.2.1 ปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยงปลาทะเลของกรมประมง หรือวิธีการอื่นที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ	ข้อกำหนดรอง
	3.2.2 มีแผนที่แสดงที่ตั้งและแผนผังของการวางกระชัง/คอก	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.2.3 ติดตั้งโคมไฟหรือแสดงเครื่องหมายให้เห็นชัดเจนโดยรอบพื้นที่วางกระชัง/คอก	ข้อกำหนดรอง
	3.2.4 พื้นที่ดำเนินการต้องไม่เกินที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่	ข้อกำหนดหลัก
	3.2.5 บุคลากรในฟาร์มควรได้รับการแนะนำหรือฝึกอบรม/สัมมนาด้านการจัดการสุขภาพและสวัสดิภาพสัตว์น้ำ สุขลักษณะฟาร์ม และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดรอง
4. ปัจจัยการผลิต	4.1 ใช้ลูกพันธุ์ที่มีคุณภาพ	ข้อกำหนดรอง
	4.2 รู้แหล่งที่มาของลูกพันธุ์	ข้อกำหนดหลัก
	4.3 ใช้อาหารสำเร็จรูป อาหารเสริม และสารอื่น ๆ ที่ผสมลงในอาหารที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ (ในกรณีที่กำหนดให้ปัจจัยการผลิตนั้นต้องขึ้นทะเบียน) และอาหารต้องไม่หมดอายุ	ข้อกำหนดหลัก
	4.4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผสมอาหารที่ผลิตใช้เองในฟาร์มต้องปราศจากยาสัตว์และสารเคมีที่ห้ามใช้ตามประกาศของทางราชการ	ข้อกำหนดหลัก
	4.5 อาหารที่ผลิตใช้เองในฟาร์มควรผลิตอย่างถูกสุขลักษณะไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของปลาที่เลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	4.6 อาหารที่ผลิตใช้เองในฟาร์มควรมีคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการทางโภชนาการของปลาที่เลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	4.7 จัดเก็บปัจจัยการผลิตอย่างถูกสุขลักษณะรวมทั้งเก็บรักษาอย่างปลอดภัยและเหมาะสม	ข้อกำหนดรอง
5. การจัดการดูแลสุขภาพปลา		
5.1 การเลี้ยงในบ่อเลี้ยง	5.1.1 บ่อและอุปกรณ์ ควรเตรียมและใช้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อป้องกันโรคที่จะเกิดกับปลาที่เลี้ยง	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.1.2 มีการเฝ้าระวังและดูแลสุขภาพปลาที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดรอง
	5.1.3 เมื่อปลาที่เลี้ยงแสดงอาการผิดปกติไม่ควรใช้ยาสัตว์และสารเคมีทันที แต่ควรพิจารณาด้านการจัดการก่อน และควรตรวจหาสาเหตุเบื้องต้น พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลความผิดปกติและวิธีการแก้ไข	ข้อกำหนดรอง
	5.1.4 กรณีที่จำเป็นต้องใช้ยาสัตว์และสารเคมีที่กำหนดให้ขึ้นทะเบียนให้ใช้ได้เฉพาะยาสัตว์และสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องโดยปฏิบัติตามฉลาก	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.5 ไม่ใช้ยาสัตว์และสารเคมีที่ห้ามใช้ตามประกาศของทางราชการ	ข้อกำหนดหลัก
	5.1.6 เมื่อมีปลาตายมากผิดปกติ ต้องแจ้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ทันที และมีวิธีการจัดการซากและน้ำทิ้งที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการระบาดของโรค	ข้อกำหนดหลัก
5.2 การเลี้ยงในกระชัง/คอก	5.2.1 มีการเตรียมและวางกระชัง/คอกอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมและโรคระบาด	ข้อกำหนดหลัก
	5.2.2 ทำความสะอาดกระชัง/คอกและอุปกรณ์เป็นระยะตลอดการเลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	5.2.3 มีการเฝ้าระวังและดูแลสุขภาพปลาที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดรอง
	5.2.4 เมื่อปลาที่เลี้ยงแสดงอาการผิดปกติไม่ควรใช้ยาสัตว์และสารเคมีทันที แต่ควรพิจารณาด้านการจัดการก่อน และควรตรวจหาสาเหตุเบื้องต้น พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลความผิดปกติและวิธีการแก้ไข	ข้อกำหนดรอง
	5.2.5 ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้ยาสัตว์และสารเคมี ที่กำหนดให้ขึ้นทะเบียน ให้ใช้ได้เฉพาะ	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	ยาสัตว์และสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้อง โดยปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด	
	5.2.6 ไม่ใช้ยาสัตว์และสารเคมีที่ห้ามใช้ตามประกาศของทางราชการ	ข้อกำหนดหลัก
	5.2.7 เมื่อมีปลาตายมากผิดปกติ ต้องแจ้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ทันที และมีวิธีการจัดการซากที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการระบาดของโรค	ข้อกำหนดหลัก
6. สุขลักษณะฟาร์ม 6.1 การเลี้ยงในบ่อเลี้ยง	6.1.1 ระบบน้ำทั้งจากบ้านเรือนต้องแยกจากระบบการเลี้ยง	ข้อกำหนดหลัก
	6.1.2 ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ และสิ่งปฏิกูลไม่มีโอกาสปนเปื้อนเข้าสู่ระบบการเลี้ยง	ข้อกำหนดหลัก
	6.1.3 มีระบบจัดการของเสียจากการเลี้ยง เช่น ซากปลาตาย ภาชนะบรรจุยาสัตว์และสารเคมีใช้แล้วอาหารปลาที่เน่าเสีย อย่างถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดหลัก
	6.1.4 มีระบบการจับเก็บและกำจัดขยะที่ดี เพื่อป้องกันแมลงวัน หนู แมลงสาบ และการค้ำยเชื้อของสัตว์เลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	6.1.5 ไม่ให้มีสัตว์เลี้ยงเข้าไปในบริเวณบ่อเลี้ยงปลา	ข้อกำหนดรอง
	6.1.6 จัดอุปกรณ์ เครื่องมือ และบริเวณฟาร์มให้เป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะและมีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ เครื่องมือให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	ข้อกำหนดรอง
	6.2 การเลี้ยงในกระชัง/คอก	
	6.2.1 ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ และสิ่งปฏิกูลไม่มีโอกาสปนเปื้อนเข้าสู่แหล่งน้ำที่วางกระชัง/คอก	ข้อกำหนดหลัก
	6.2.2 มีระบบจัดการของเสียจากการเลี้ยง เช่น	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	ซากปลาตาย ภาชนะบรรจุสัตว์และสารเคมีใช้แล้วอาหารปลาที่เน่าเสีย อย่างถูกสุขลักษณะ	
	6.2.3 ไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลในบริเวณกระชัง/คอกควรนำไปทิ้งหรือทำลายอย่างถูกต้อง	ข้อกำหนดรอง
	6.2.4 จัดอุปกรณ์ เครื่องมือ ให้เป็นระเบียบ สะอาดถูกสุขลักษณะ และมีการบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	ข้อกำหนดรอง
7. การจับ	7.1 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำหรือหลักฐานการจำหน่ายสัตว์น้ำ	ข้อกำหนดหลัก
	7.2 ผลิตผลปลาที่จับต้องไม่พบยาสัตว์หรือสารเคมีตกค้างเกินมาตรฐานกำหนด	ข้อกำหนดหลัก
	7.3 มีวิธีการจับอย่างถูกต้อง มีการจัดการและดูแลรักษาหลังการจับอย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะเพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค	ข้อกำหนดหลัก
8. แรงงาน	8.1 จ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย	ข้อกำหนดหลัก
	8.2 จ่ายค่าจ้างแรงงานถูกต้องตามกฎหมาย	ข้อกำหนดหลัก
9. การบันทึกข้อมูล	9. มีการบันทึกข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลประจำวัน - คุณภาพน้ำสภาพอากาศ - แหล่งที่มา ชนิด และการให้อาหาร - การตรวจสุขภาพปลาที่เลี้ยง ข้อมูลประจำรอบการผลิต - แหล่งที่มาของลูกพันธุ์ - วันที่ ขนาด และอัตราการปล่อย - การเตรียมบ่อและอุปกรณ์ - การใช้ยาสัตว์และสารเคมี - การแก้ไขกรณีปลาป่วย หรือมีการระบาดของโรค - วันที่จับและวิธีการจับ - ขนาดเฉลี่ยและปริมาณปลาที่จับในแต่ละรอบการผลิต	ข้อกำหนดรอง

ภาคผนวก
หลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(Certification Scheme for Good Agricultural Practices)

ภาคผนวก 9 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับ
ฟาร์มเลี้ยงปูม้าและฟาร์มเลี้ยงปูทะเล

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงปูม้าและฟาร์มเลี้ยงปูทะเล (มกษ.7427-2556)

2. ข้อกำหนด

ข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงปูม้าและฟาร์มเลี้ยงปูทะเล แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อทางตรงหรือรุนแรงต่อสุขภาพและคุณภาพของปู และความปลอดภัยของผู้บริโภค หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อทางตรงต่อสุขภาพและคุณภาพของปู หรือส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

3. เกณฑ์การตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมินข้อกำหนดรองต้องผ่านตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนข้อกำหนดรองทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 60% ของผลการประเมินโดยรวมของการปฏิบัติตามข้อกำหนดรองทุกข้อ ทั้งนี้ ต้องมีการปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้ผ่านเกณฑ์ได้ 80% ภายในระยะเวลา 2 ปี โดยให้พิจารณาในการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงปูม้าและฟาร์มเลี้ยงปูทะเล ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. ทะเบียนฟาร์ม	1.1 เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนฟาร์มกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ	ข้อกำหนดหลัก
2. สถานที่และที่ตั้งฟาร์ม	2.1 มีแผนที่แสดงที่ตั้งและแผนผังของฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง
	2.2 ที่ตั้งฟาร์มอยู่ห่างจากแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ	ข้อกำหนดหลัก
	2.3 มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพเหมาะสมต่อการเลี้ยงปู	ข้อกำหนดหลัก
	2.4 มีการคมนาคมสะดวกทั้งภายในและภายนอกฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง
	2.5 มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ	ข้อกำหนดรอง
	2.6 ที่ตั้งฟาร์มเหมาะกับการเลี้ยงในแต่ละแบบ	ข้อกำหนดรอง
3. ฟาร์มเลี้ยง		
3.1 บ่อเลี้ยง	3.1.1 ในกรณีที่เป็นบ่อดินควรเป็นดินโคลน ดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย เพื่อให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเก็บกักน้ำได้ดี	ข้อกำหนดรอง
	3.1.2 กรณีที่ดินเป็นดินทราย ควรปูด้วยวัสดุที่สามารถกักเก็บน้ำได้ดี เช่น พลาสติกโพลีเอทิลีน ผ้าใบ เป็นต้น	ข้อกำหนดรอง
	3.1.3 กรณีที่เป็นบ่อซีเมนต์หรือบ่อผ้าใบ ควรสร้างให้มีความแข็งแรง	ข้อกำหนดรอง
	3.1.4 มีการปรับพื้นบ่อให้เหมาะสมกับชนิดของปูที่เลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	3.1.5 หากฟาร์มตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีมลพิษ ต้องมีบ่อบำบัดน้ำก่อนนำน้ำไปใช้ และ/หรือใช้ระบบน้ำหมุนเวียน	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.1.6 มีระบบการถ่ายเทน้ำได้ดีระหว่างภายในและภายนอกฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง
3.2 กระชัง และคอก	3.2.1 ต้องได้รับอนุญาตการใช้พื้นที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก
4. การจัดการทั่วไป		
4.1 บ่อเลี้ยง	4.1.1 มีคู่มือฟาร์มและปฏิบัติตามคู่มือฟาร์ม ซึ่งประกอบด้วย ประวัติฟาร์ม แผนผังโครงสร้างฟาร์ม แผนการเลี้ยง การเตรียมบ่อ การเตรียมน้ำ การให้อาหาร การดูแลสุขภาพ การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเตรียมก่อนจำหน่าย และการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานในฟาร์ม เป็นต้น	ข้อกำหนดหลัก
	4.1.2 มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงตามภาคผนวก ก อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี	ข้อกำหนดรอง
4.2 กระชัง และคอก	4.2.1 มีคู่มือฟาร์ม และปฏิบัติตามคู่มือฟาร์ม ซึ่งประกอบด้วย ประวัติฟาร์ม พิกัดพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต โครงสร้างฟาร์ม แผนการเลี้ยง การเตรียมกระชัง การเตรียมคอก การให้อาหาร การดูแลสุขภาพ การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเตรียมก่อนจำหน่าย และการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานในฟาร์ม เป็นต้น	ข้อกำหนดหลัก
	4.2.2 ตาอวนมีขนาดเหมาะสม เพื่อสะดวกต่อการถ่ายเทของน้ำ และป้องกันการหลุดลอดของปู	ข้อกำหนดรอง
	4.2.3 มีระยะห่างระหว่างกระชังหรือคอกในบริเวณที่เลี้ยงอย่างเหมาะสม เพื่อความสะดวกต่อการถ่ายเทน้ำ และการบริหารจัดการที่ดี	ข้อกำหนดรอง
	4.2.4 มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำบริเวณกระชังหรือคอกเลี้ยง ตามภาคผนวก ก อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี	ข้อกำหนดรอง
5. ปัจจัยการผลิต	5.1 เลือกใช้ลูกพันธุ์ที่มีคุณภาพ แข็งแรง และไม่เป็นโรค	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	5.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำหรือเอกสารแสดงแหล่งที่มา	ข้อกำหนดรอง
	5.3 เก็บรักษาอาหารสัตว์น้ำรวมทั้งอาหารสดสำหรับปูอย่างเหมาะสม	ข้อกำหนดรอง
	5.4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผสมอาหารปูที่ผลิตใช้เองในฟาร์ม ต้องปราศจากยาสัตว์ และสารต้องห้ามตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดหลัก
	5.5 อาหารปูที่ผลิตใช้เองในฟาร์ม ต้องผลิตอย่างถูกสุขลักษณะ ไม่ใช้วัตถุดิบที่หมดอายุ หรือเสื่อมสภาพ และมีสูตรอาหารที่เหมาะสม	ข้อกำหนดหลัก
	5.6 อาหารสำเร็จรูป ต้องขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ มีฉลากระบุองค์ประกอบที่ชัดเจนหรือคุณค่าทางโภชนาการ วัน เดือน ปี ที่ผลิตและหมดอายุ รวมทั้งชื่อผู้ผลิต และสถานที่ผลิตอย่างชัดเจน	ข้อกำหนดหลัก
	5.7 อาหารเสริม วิตามิน และสารอาหารอื่นๆ สำหรับสัตว์ที่กำหนดให้ขึ้นทะเบียน (ในกรณีที่กำหนดให้ปัจจัยการผลิตนั้นต้องขึ้นทะเบียน) ต้องมีฉลากระบุองค์ประกอบที่ชัดเจนหรือคุณค่าทางโภชนาการ วัน เดือน ปี ที่ผลิตและหมดอายุ รวมทั้งชื่อผู้ผลิต และสถานที่ผลิตอย่างชัดเจน	ข้อกำหนดรอง
	5.8 จัดเก็บปัจจัยการผลิตอื่นๆ ในสถานที่ที่เหมาะสม และไม่วางสัมผัสกับพื้นโดยตรง รวมทั้งมีการป้องกันสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค	ข้อกำหนดรอง
6. การจัดการดูแลสุขภาพปู		
6.1 บ่อเลี้ยง	6.1.1 มีการเตรียมบ่อเลี้ยง อุปกรณ์ และเครื่องมืออย่างถูกวิธี	ข้อกำหนดรอง
	6.1.2 มีการป้องกันพาหะนำโรคอย่างเหมาะสม เช่น มีรั้วตาข่าย อวน หรือพลาสติก เป็นต้น	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	6.1.3 ตรวจสอบสุขภาพปูที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อปูมีอาการผิดปกติ ควรมีการวินิจฉัยโรค วิเคราะห์หาสาเหตุ และแก้ไข พร้อมทั้งบันทึกข้อมูล	ข้อกำหนดรอง
	6.1.4 เมื่อปูตายอย่างผิดปกติเป็นจำนวนมาก หรือสงสัยว่ามีการระบาดของโรค ต้องแจ้ง	ข้อกำหนดหลัก
	หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ รวมถึงมีวิธีการจัดการซากและน้ำทิ้งที่เหมาะสม	
	6.1.5 ในกรณีที่ปูเป็นโรค หากจำเป็นต้องใช้ยา สัตว์และสารเคมี ให้ใช้ยาสัตว์และสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องกับทางราชการ ^{1/} และปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งมีบันทึกการใช้	ข้อกำหนดหลัก
6.2 กระชัง และคอก	6.2.1 ทำความสะอาดกระชัง คอก และอุปกรณ์เป็นระยะๆ ตลอดการเลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	6.2.2 ตรวจสอบสุขภาพปูที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อปูแสดงอาการผิดปกติ ให้วินิจฉัยโรค เพื่อหาสาเหตุ และแก้ไข พร้อมทั้งบันทึกข้อมูล	ข้อกำหนดรอง
	6.2.3 มีการป้องกันพาหะนำโรคอย่างเหมาะสม เช่น มีตาข่ายคลุมหรือมีเชือกขึงปากกระชังหรือคอก เป็นต้น	ข้อกำหนดรอง
	6.2.4 เมื่อปูตายอย่างผิดปกติเป็นจำนวนมาก หรือสงสัยว่ามีการระบาดของโรค ต้องแจ้ง หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ รวมถึงมีวิธีการจัดการซากที่เหมาะสม	ข้อกำหนดหลัก
	6.2.5 ในกรณีที่ปูเป็นโรค หากจำเป็นต้องใช้ ยาสัตว์และสารเคมี ให้ใช้ยาสัตว์และสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องกับทางราชการ และปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งมีบันทึกการใช้	ข้อกำหนดหลัก

^{1/} วัตถุอันตรายที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ที่กรมประมงได้รับมอบอำนาจให้ควบคุมดูแล

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
7. สิ่งแวดล้อม และ สุขลักษณะฟาร์ม 7.1 บ่อเลี้ยง	7.1.1 น้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กฎหมายกำหนด	ข้อกำหนดหลัก
	7.1.2 น้ำทิ้งจากบ้านเรือนแยกออกจากน้ำที่ใช้ในการเลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	7.1.3 มีห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะแยกออกจากบริเวณบ่อเลี้ยง	ข้อกำหนดหลัก
	7.1.4 มีการกำจัดของเสียจากการเลี้ยง ภาชนะบรรจุยาสัตว์และสารเคมีที่ใช้แล้ว ยาสัตว์และสารเคมีที่หมดอายุ อย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.1.5 จัดเก็บอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในฟาร์มให้เป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	ข้อกำหนดรอง
	7.1.6 ป้องกันไม่ให้สัตว์เลี้ยงเข้าสู่บริเวณบ่อเลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
	7.1.7 กำจัดขยะอย่างถูกวิธี มีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด แยกบริเวณเก็บขยะให้เป็นสัดส่วนห่างจากบ่อเลี้ยง	ข้อกำหนดรอง
7.2 กระชัง และคอก	7.2.1 จัดการของเสียอย่างถูกสุขลักษณะและป้องกันขยะและสิ่งปฏิกูลปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ	ข้อกำหนดหลัก
	7.2.2 จัดเก็บอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ให้เป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	ข้อกำหนดรอง
8. การเก็บเกี่ยวและการดูแลผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว	8.1 วางแผนการเก็บเกี่ยวและการจำหน่ายผลผลิตล่วงหน้า	ข้อกำหนดรอง
	8.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ หรือหน่วยงานที่ได้รับอนุญาต	ข้อกำหนดหลัก

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	8.3 ต้องไม่พบยาสัตว์หรือสารเคมีตกค้างเกินมาตรฐานกำหนดในผลผลิตปู	ข้อกำหนดหลัก
	8.4 มีวิธีการจัดการและดูแลคุณภาพปูอย่างถูกสุขลักษณะ ทั้งขณะเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	ข้อกำหนดรอง
	8.5 มีภาชนะใส่ปูที่สะอาดเหมาะสม สำหรับการขนส่งที่ถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
9. ความรับผิดชอบต่อสังคม	9.1 ที่ตั้งฟาร์มไม่ควรกีดขวางทางสัญจรดั้งเดิมก่อนที่จะมีการตั้งฟาร์ม และ/หรือ ไม่กีดขวางการดำรงชีวิตและกิจกรรมของคนในท้องถิ่น	ข้อกำหนดรอง
	9.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างฟาร์มกับชุมชน	ข้อกำหนดรอง
	9.3 เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงปูหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดรอง
	9.4 เข้าร่วมประชุม สัมมนา หรือรับการฝึกอบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปูแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพและสวัสดิภาพของสัตว์ รวมถึงความปลอดภัยอาหาร	ข้อกำหนดรอง
	9.5 มีสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้กับพนักงานตามความเหมาะสม	ข้อกำหนดรอง
10. การบันทึกข้อมูล	10.1 มีการบันทึกข้อมูลสำคัญให้เป็นปัจจุบัน ได้แก่ การเตรียมบ่อ การจัดหาลูกพันธุ์ อัตราการปล่อย การจัดการการเลี้ยง คุณภาพน้ำระหว่างการเลี้ยง ปริมาณการให้อาหาร การใช้ยาสัตว์ และสารเคมีต่างๆ การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น	ข้อกำหนดหลัก
	10.2 มีการบันทึกข้อมูลสำคัญของการเลี้ยงให้เป็นปัจจุบัน ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโต อัตราการตาย การเกิดโรค หลักฐานการซื้อหรือที่มาของปัจจัยการผลิตที่นำมาใช้กับปูม้าและปูทะเล และข้อมูลการเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น	ข้อกำหนดรอง

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(Certification Scheme for Good Aquacultural Practices)

ภาคผนวก 10 : หลักเกณฑ์การรับรองการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับ ฟาร์มสัตว์น้ำจืดสวยงาม

1. ขอบข่าย

ภาคผนวกนี้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการตรวจประเมินและให้ใบรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มสัตว์น้ำจืดสวยงาม (มกษ. 7426-2555)

2. ข้อกำหนด

ข้อกำหนดสำหรับการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มสัตว์น้ำจืดสวยงามแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1 ข้อกำหนดหลัก (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อตรงหรือรุนแรงต่อสุขภาพ การผลิต และ/หรือ จำหน่ายสัตว์น้ำจืดสวยงาม หรือเป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อกำหนดรอง (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่ออ้อมต่อสุขภาพ การผลิต และ/หรือ จำหน่ายสัตว์น้ำจืดสวยงาม

3. เกณฑ์ตัดสิน

การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีเกณฑ์ดังนี้

3.1 ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตาม ข้อกำหนดหลัก ทุกข้อ

3.2 ผลการตรวจประเมิน ข้อกำหนดรอง ต้องผ่านตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 60% ของจำนวนข้อกำหนดรองทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 60% ของผลการประเมินโดยรวมของการปฏิบัติตามข้อกำหนดรองทุกข้อ ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้ผ่านเกณฑ์ได้ 80% ภายในระยะเวลา 2 ปี โดยให้พิจารณาในการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป

4. ระดับของข้อกำหนด

ระดับของข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสวยงามให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับของข้อกำหนด

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
1. ทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1 มีหลักฐานการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างถูกต้องกับกรมประมงหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่	ข้อกำหนดหลัก
2. สถานที่	2.1 อยู่ห่างจากหรือไม่ได้รับผลกระทบจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขกรณีมีความเสี่ยง	ข้อกำหนดรอง
	2.2 มีการถ่ายเทน้ำที่ดีเพื่อความสะดวกในการจัดการฟาร์ม และป้องกันการปนเปื้อน	ข้อกำหนดรอง
	2.3 อยู่ในที่ที่มีการคมนาคมสะดวกเพื่อประโยชน์ในการขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิต	ข้อกำหนดรอง
	2.4 ฟาร์มมีสาธารณูปโภคที่จำเป็นในการผลิตหรือดูแล สัตว์น้ำ ให้มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ	ข้อกำหนดหลัก
3. การจัดการทั่วไป	3.1 มีคู่มือการจัดการฟาร์มและปฏิบัติให้สอดคล้องกับคู่มือการจัดการฟาร์มซึ่งประกอบด้วย - ประวัติฟาร์ม - ผังโครงสร้างฟาร์ม - แผนการเลี้ยง - การเตรียมบ่อ - การเตรียมน้ำ - การให้อาหาร - การดูแลสุขภาพ - การจับและการรวบรวม - การเตรียมก่อนขาย - การอบรม	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	3.2 มีแผนที่แสดงที่ตั้งและแผนผังของฟาร์มเลี้ยง เพื่อความสะดวกในการจัดการฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง
	3.3 มีแหล่งน้ำที่คุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยง มีปริมาณที่พอเพียงและมีระบบสำรองน้ำไว้ในฟาร์ม ในกรณีที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีมลพิษ ให้มีบ่อบำบัดน้ำก่อนนำไปใช้ หรือมีระบบน้ำหมุนเวียน	ข้อกำหนดรอง
	3.4 น้ำทั้งจากบ่อเลี้ยงไม่ขัดต่อเกณฑ์มาตรฐานที่กฎหมายกำหนด	ข้อกำหนดหลัก
	3.5 มีการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพในการผลิต เช่น ประชุมหรือฝึกอบรมด้านการจัดการ การใช้ปัจจัยการผลิต การจับและรวบรวม และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	ข้อกำหนดรอง
4. ปัจจัยการผลิต	4.1 เลือกใช้พ่อแม่พันธุ์ที่มีสุขภาพดี และมีคุณลักษณะ ที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ลูกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาด และไม่เป็นโรค	ข้อกำหนดรอง
	4.2 เลือกใช้ลูกพันธุ์ที่ไม่เป็นโรค	ข้อกำหนดรอง
	4.3 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำหรือเอกสารหลักฐานแสดงแหล่งที่มา กรณีที่ซื้อหรือนำพ่อแม่พันธุ์จากที่อื่น หรือมีบันทึกข้อมูลกรณีได้พ่อแม่พันธุ์จากภายในฟาร์มหรือจากแหล่งธรรมชาติ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบย้อนกลับ	ข้อกำหนดรอง
	4.4 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำหรือเอกสาร หลักฐาน หรือบันทึกแสดงแหล่งที่มา กรณีซื้อหรือนำลูกพันธุ์มาจากที่อื่น	ข้อกำหนดรอง
	4.5 อาหารสัตว์สดมีการล้างทำความสะอาดหรือฆ่าเชื้อ และจัดเก็บอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เสื่อมคุณภาพ	ข้อกำหนดรอง
	4.6 อาหารผสมเอง มีการผลิตอย่างถูกสุขลักษณะ มีสถานที่และวิธีการเก็บอย่างเหมาะสม	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	4.7 อาหารสัตว์สำเร็จรูป ให้บรรจุหีบห่อไม่มีรอยชำรุด สถานที่และวิธีการเก็บถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพ และป้องกันสัตว์อื่นสร้างความเสียหาย	ข้อกำหนดตรง
5. การจัดการบ่อเลี้ยง	5.1 มีการแบ่งประเภทบ่อ ตามวัตถุประสงค์ของใช้งาน เพื่อความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และการจัดการฟาร์ม เช่น - บ่อพักน้ำ - บ่อเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ - บ่อเพาะฟัก - บ่ออนุบาลลูกสัตว์น้ำ - บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ - บ่อปรับสภาพและกักกันโรคสัตว์น้ำ - บ่อบำบัดน้ำใช้แล้ว	ข้อกำหนดตรง
	5.2 บ่อเลี้ยงมีโครงสร้างของบ่อแข็งแรง ทำจากวัสดุที่เหมาะสมกับการใช้งาน อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี เก็บกักน้ำได้ตลอดทุกฤดูกาล รูปแบบบ่อมีความสะดวกในการจับและรวบรวมสัตว์น้ำ และป้องกันศัตรูของสัตว์น้ำได้	ข้อกำหนดตรง
	5.3 มีการจัดทำหมายเลขประจำบ่อหรือประจำหน่วยพื้นที่การเลี้ยงและมีเครื่องหมายบอกประเภทตามการใช้งานเพื่อสะดวกต่อการจัดการฟาร์ม และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพ	ข้อกำหนดตรง
	5.4 มีการแยกบริเวณหรือแสดงป้ายที่ชัดเจนสำหรับสัตว์น้ำป่วย และสัตว์น้ำที่ต้องกักกันโรค เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค	ข้อกำหนดตรง
6. การจัดการดูแลสุขภาพสัตว์น้ำ	6.1 เตรียมบ่อเลี้ยง อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้อย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันโรคที่จะเกิดกับสัตว์น้ำ	ข้อกำหนดตรง
	6.2 ฝึกระวังและดูแลสุขภาพสัตว์น้ำที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ	ข้อกำหนดตรง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	6.3 ถ้าสัตว์น้ำป่วยหรือต้องกักกันโรค ให้แยกใช้วัสดุอุปกรณ์ออกจากกันระหว่างสัตว์น้ำที่เป็นโรคกับสัตว์น้ำปกติและมีสถานที่จัดเก็บอย่างเป็นสัดส่วน หรือมีป้ายสัญลักษณ์ระบุบริเวณที่เก็บอย่างชัดเจนเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค	ข้อกำหนดหลัก
	6.4 ถ้าสัตว์น้ำป่วย จำเป็นต้องใช้ยาสัตว์ สารเคมี หรือสารชีวภาพ ให้ใช้ยาสัตว์ สารเคมี หรือสารชีวภาพอย่างเหมาะสมพร้อมทั้ง มีบันทึกการใช้เพื่อประโยชน์ในการติดตามการรักษา	ข้อกำหนดรอง
	6.5 ไม่ใช้ยาสัตว์ สารเคมี หรือสารชีวภาพ ต้องห้าม ตามประกาศทางราชการที่เกี่ยวข้องกับสัตว์น้ำจืดสวยงาม	ข้อกำหนดหลัก
	6.6 ถ้าสัตว์น้ำตายมากผิดปกติ ต้องแจ้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ทันที รวมถึงมีวิธีการจัดการซากและน้ำทิ้งที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการระบาดของโรค	ข้อกำหนดหลัก
	6.7 บันทึกการเข้าตรวจฟาร์มและผลการตรวจวิเคราะห์สาเหตุการตายของสัตว์น้ำของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย กรณีเกิดโรค หรือมีการตายของสัตว์น้ำโดยไม่ทราบสาเหตุ	ข้อกำหนดหลัก
	6.8 มีบันทึกประวัติการป่วยการตาย ประวัติการรักษาโรคสัตว์น้ำ และการตายผิดปกติ	ข้อกำหนดรอง
	6.9 กรณีมีโรคระบาดการเคลื่อนย้ายสัตว์น้ำข้ามเขตประกาศควบคุมต้องมีเอกสารกำกับตามที่กฎหมายกำหนด	ข้อกำหนดหลัก
7. สุขลักษณะภายในฟาร์ม	7.1 โรงเรือนทำด้วยวัสดุ แข็งแรง อยู่ในสภาพดี เหมาะสมกับการใช้งาน สะอาด และถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.2 มีการป้องกันบุคคลภายนอก ยานพาหนะที่ไม่ได้รับอนุญาต ศัตรูสัตว์น้ำ หรือพาหะที่อาจนำพาโรคเข้าสู่บริเวณฟาร์ม	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	7.3 รักษาความสะอาดบริเวณบ่อเลี้ยง และมีการจัดอุปกรณ์และเครื่องมือในบริเวณฟาร์ม ให้เป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อวัสดุ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงหลังการใช้งานทุกครั้ง และมีการบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	ข้อกำหนดรอง
	7.4 จัดการภาชนะบรรจุสัตว์ สารเคมี หรือสารชีวภาพที่ใช้หมดแล้วหรือยาสัตว์ ที่หมดอายุ อย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนลงสู่บ่อเลี้ยงและสิ่งแวดล้อม	ข้อกำหนดรอง
	7.5 มีวิธีการจัดการของเสียจากการเพาะเลี้ยง เช่น ชากสัตว์น้ำ อย่างเหมาะสมและถูกสุขลักษณะ	ข้อกำหนดรอง
	7.6 กรณีเกิดโรคระบาดต้องกำจัดด้วยการเผา หรือฝังซากสัตว์น้ำ แล้วกลบด้วยปูนขาว ในบริเวณที่จัดไว้เฉพาะ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค และทำการฆ่าเชื้อที่บ่อเลี้ยง	ข้อกำหนดหลัก
	7.7 ทิ้งขยะลงในที่ที่จัดไว้ จัดเก็บและกำจัดขยะ ด้วยวิธีที่เหมาะสม	ข้อกำหนดรอง
8.การจับและรวบรวมและการดูแลหลังการจับและรวบรวม	8.1 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำ หรือหลักฐานการจำหน่ายสัตว์น้ำ หรือบันทึกการจำหน่ายสัตว์น้ำ เพื่อให้ผู้ซื้อและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบแหล่งที่มาของสัตว์น้ำ	ข้อกำหนดหลัก
	8.2 มีวิธีการจัดการและดูแลรักษาสัตว์น้ำ อย่างถูกสุขลักษณะ ทั้งระหว่างและหลังการจับและรวบรวม	ข้อกำหนดรอง
9. การบรรจุสัตว์น้ำเพื่อจำหน่ายหรือเคลื่อนย้าย	9.1 มีสถานที่ทำการบรรจุสัตว์น้ำ ภาชนะ และอุปกรณ์ ที่สะอาด มีวิธีการบรรจุที่เหมาะสม และจัดเก็บอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ	ข้อกำหนดรอง
	9.2 เตรียมน้ำที่สะอาด มีคุณภาพ และมีอุณหภูมิที่เหมาะสมกับชนิดของสัตว์น้ำ	ข้อกำหนดรอง

รายการ	ข้อกำหนด	ระดับข้อกำหนด
	9.3 พักและ/หรือปรับสภาพสัตว์น้ำก่อนการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายอย่างน้อย 2 วัน ถึง 7 วัน กำจัดปรสิตภายนอกและงดอาหารก่อนการบรรจุ 1 วัน ถึง 3 วัน แล้วแต่ชนิดและขนาดสัตว์น้ำสวยงาม	ข้อกำหนดรอง
10. การรวบรวมและบันทึกข้อมูล	10. รวบรวม และเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญดังนี้ - บันทึกข้อมูลแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์ - บันทึกแสดงแหล่งที่มาของลูกพันธุ์ - บันทึกการใช้ยาสัตว์ สารเคมี หรือสารชีวภาพกรณีสัตว์ป่วย - บันทึกการเข้าตรวจฟาร์มและผลการตรวจวิเคราะห์สาเหตุการตายของสัตว์น้ำ - บันทึกประวัติการป่วย การตาย ประวัติการรักษาโรคสัตว์น้ำ และการตายผิดปกติ - บันทึกการจำหน่ายสัตว์น้ำ โดยบันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเสมอ และเก็บรักษบันทึกไว้เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี	ข้อกำหนดรอง